

Zamłynie to cały świat! Замлиння – це цілий світ!

Lato to czas wakacji, kiedy uczniowie zwykle odpoczywają od zajęć, ale dla dzieci, które lubią uczyć się latem, dobrą propozycją jest Letnia Szkoła w Zamłyniu.

VIII Letnia Szkoła Języka Polskiego odbyła się w dniach 1–12 sierpnia w gościnnej siedzibie księdza Jana Burasa – w Centrum Integracji w Zamłyniu – przy wsparciu Konsulatu Generalnego RP w Łucku. 39 dzieci z Łuckiego Okręgu Konsularnego w wieku od 14 do 17 lat miało możliwość utrwalania gramatyki języka polskiego, a także poszerzenia swojej wiedzy z historii, geografii i kultury Polski. Podczas rozmów z kolegami, uczniowie doskonalili znajomość języka polskiego. W trakcie pobytu na uczestników czekały także gry sportowe, wspólne śpiewy przy ognisku, jazda konna oraz wyjazdy nad jezioro i na wycieczkę do Polski.

Mottem II turnusu VIII Letniej Szkoły Języka Polskiego w Zamłyniu stały się słowa «Zamłynie to cały świat!» z piosenki «A czy pamiętasz?», do której słowa napisały nauczycielki Natalia Balecka i Olga Zubryczewa: «A czy pamiętasz modlitwę świętą od rana, gościnny dom ojca Jana? Zamłynie to cały świat!»

«To były czas lekcji wypełnionych ciekawymi informacjami, prowadzonych przez nauczycieli w sposób nietradycyjny i bardzo angażujący» – podkreśliła uczestniczka Szkoły Diana Czajka z Maniewicz. Liza Kostiuł z Beresteczka dodała: «Na lekcjach graliśmy w gry komunikacyjne, śpiewaliśmy, rozwiązywaliśmy krzyżówki i zadania z logiki, ćwiczyliśmy pisanie różnych tekstów».

Ważną częścią programu Szkoły były zajęcia z art-terapii, które

prowadziły artystki z Łucka: Tetiana Miałkowska i Halina Czernysz. Podczas tych zajęć uczniowie mogli dowiedzieć się więcej o malarstwie, m.in. zapoznać się grafiką, animacją, ale również z projektowaniem krajobrazu i ubrań, sztuką sakralną, a nawet spróbować samodzielnie namalować ikony.

«Ze zwykłej deski mogę zrobić ikonę» – pochwalił się Illia Buderacki ze Zdołbunowa. Anna Palij z Kostopola powiedziała, że teraz potrafi namalować swojego anioła, a Oleksandr Rabczuk z Łucka, że dowiedział się o tym, jak ze starej rzeczy zrobić modną. Anastasija Syrotiuk z Ostroga zaznaczyła, że po powrocie do domu spróbuje zrobić instalację artystyczną.

Uczestnicy Szkoły wzięli także udział w konkursie wiedzy historycznej «Kocham Cię Polsko!» (I miejsce – Anastasija Bakalec, II – Dmytro Boryszkiewicz, III – Katarzyna Wjun, wszyscy troje z Równego) oraz w konkursie plastycznym «Rok 1918 w moich oczach» (I miejsce – Maria Szekeła z Równego, II – Jelizaweta Kostiuł z Beresteczka, III – Maksym Kozłow z Maniewicz).

Pobyty dzieci w Zamłyniu co roku kończy się koncertem, na którym pokazują umiejętności zdobyte podczas Szkoły Letniej. W tym roku występ składał się z piosenek, teatralnych improwizacji i gier. Uczniowie zorganizowali również swoiste fashion show, prezentując zaprojektowane przez siebie podkoszulki.

Lіто – це час канікул, коли учні, зазвичай, відпочивають від занять. Проте для дітей, які люблять учитися влітку, є вдала альтернатива – Літня школа в Замлинні.

VIII Літня школа польської мови відбулася 1–12 серпня в гостинному домі отця Яна Бураса, в Центрі інтеграції Замлиння, за підтримки Генерального консульства РП у Луцьку. 39 дітей із Луцького консульського округу віком від 14 до 17 років мали можливість повторити граматику польської мови, розширити свої знання з історії, географії та культури Польщі, а також повправлятися розмовляти польською із приятелями. Під час перебування в Замлинні учасники брали участь у спортивних іграх, разом співали біля вогнища, їздили верхи, відпочивали на березі озера та відвідували з екскурсією Польщу.

Девізом II туру VIII Літньої школи польської мови в Замлинні став вислів «Замлиння – це цілий світ!» із пісні «Чи ти пам'ятаєш?», слова до якої написали вчительки Наталія Балецька й Ольга Зубричєва: «Чи ти пам'ятаєш святу молитву зранку, гостинний дім отця Яна? Замлиння – це цілий світ!»

«Це був час занять, наповнених цікавою інформацією. Учителі проводили їх за допомогою нетрадиційних і захопливих методів», – розповіла учасниця школи Діана Чайка з Маневичів. Єлизавета Костюк із Берестечка додала: «На заняттях ми грали в ігри, співали, розв'язували кросворди й логічні завдання, тренувалися писати різні тексти».

Важливою частиною програми були заняття

з арт-терапії, які проводили художниці з Луцька Тетяна Мялковська і Галина Черниш. Під час цих занять учні більше дізналися про живопис, зокрема про графіку та анімалістику. Займалися також ландшафтним дизайном і проектуванням одягу, пізнавали сакральне мистецтво і навіть спробували самостійно намалювати ікону.

«Зі звичайної дошки можна зробити ікону», – похвалився Ілля Бударецький зі Здо́лбунова. Анна Палій із Костополя розповіла, що тепер може намалювати свого ангела, а Олександр Рабчук із Луцька дізнався про те, як стару річ перетворити на модну. Анастасія Сиротюк з Острога зазначила, що після повернення додому спробує створити мистецьку інсталяцію.

Учасники школи також взяли участь у конкурсі знань з історії «Люблю Тебе, Польще!» (I місце – Анастасія Бакалець, II – Дмитро Боришкевич, III – Катерина В'юн, усі троє з Рівного) і в конкурсі художніх робіт «1918 рік моїми очима» (I місце – Марія Шекула з Рівного, II – Єлизавета Костюк із Берестечка, III – Максим Козлов із Маневичів).

За традицією перебування дітей у Замлинні закінчується концертом, на якому вони демонструють, чого навчилися на літній школі. Цього року виступ складався з пісень, театральних імпрровізацій та ігор. Учні організували теж своєрідний показ мод, на якому представили створені власноруч футболки.

Поляки у всьому світі
читатимуть «Провесну»

Polacy na całym świecie
będą czytali «Przedwiośnie»

У Мацєєві діяла
Приватна жіноча гімназія

W Maciejowie działało
Prywatne Gimnazjum Żeńskie

Якби вікові дуби на березі
Горині вміли говорити...

Gdyby dęby wiekowe
nad Horyniem umiały mówić...

Єврочерги в Україні

Eurokolejki na Ukrainie

Луцьк на сторінках
«Ілюстрованого тижневика»

Łuck na łamach
«Tygodnika Ilustrowanego»

Polacy na całym świecie będą czytali «Przedwiośnie»

Поляки у всьому світі читатимуть «Провесну»

Z inicjatywy Kancelarii Prezydenta RP oraz pod Honorowym Patronatem Pary Prezydenckiej, 8 września br. odbędzie się Narodowe Czytanie «Przedwiośnia» Stefana Żeromskiego.

З ініціативи Канцелярії президента РП та під почесним патронатом президентської пари 8 вересня цього року відбудеться Національне читання «Провесни» Стефана Жеромського.

Jest to już siódma edycja przedsięwzięcia, które ma na celu upowszechnianie znajomości arcydzieł literatury polskiej w świecie. W poprzednich latach czytane były następujące książki: «Pan Tadeusz» Adama Mickiewicza, dzieła Aleksandra Fredry, «Trylogia» Henryka Sienkiewicza, «Lalka» Bolesława Prusa, «Quo Vadis» Henryka Sienkiewicza oraz «Wesele» Stanisława Wyspiańskiego.

Narodowe Czytanie 2018 odbywające się w roku stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości jest wspaniałą okazją dla przypomnienia wybitnej polskiej literatury, a także uczczenia tego wyjątkowego jubileuszu.

W celu włączenia się do akcji należy wysłać zgłoszenie (formularz) bezpośrednio przez stronę internetową: www.prezydent.pl

«W trwającym roku stulecia odzyskania niepodległości pragnę zaprosić Polaków do Narodowego Czytania właśnie Przedwiośnia. Jestem przekonany, że wspólna lektura tej pięknej i mądrej książki pomoże nam jeszcze bardziej przybliżyć się do doświadczeń sprzed wieku. Bardzo zależy mi na tym, aby tegoroczna akcja, oprócz jej stałego, głównego celu, którym jest promocja czytelnictwa, była też formą uczczenia jubileuszu. A zarazem chcę, aby przesłanie Żeromskiego wzbogaciło program obchodów i wydarzeń o niezwykle istotny i potrzebny element krytycznej refleksji nad dziejami ojczystymi» – napisał w liście Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda.

Więcej szczegółów tu: <http://www.prezydent.pl/kancelaria/narodowe-czytanie/narodowe-czytanie-2018/>

MW

Уже всьоме проходить ініціатива, яка має на меті популяризацію шедеврів польської літератури у світі. У попередні роки читали поему «Пан Тадеуш» Адама Міцкевича, твори Александра Фредро, трилогію Генрика Сенке-

BM

NARODOWE
CZYTANIE

08.09.2018

STEFAN ŻEROMSKI

Przedwiośnie

PATRONAT HONOROWY PARY PREZYDENCKIEJ

1918-2018

вича, роман «Лялька» Болеслава Пруса, «Quo vadis» Генрика Сенкевича та п'єсу «Весілля» Станіслава Виспянського.

Національне читання – 2018, яке відбувається в рік відзначення 100-річчя відновлення Польщею незалежності, є чудовою нагодою пригадати досягнення польської літератури, а також вшанувати цей винятковий ювілей.

Щоби долучитися до ініціативи, потрібно вислати заявку на участь (формуляр) безпосередньо із сайту: www.prezydent.pl

«У цей рік столітнього ювілею відновлення незалежності я прагну запросити поляків до Національного читання саме «Провесни». Я переконаний, що спільне заглиблення в цю прекрасну й мудру книжку допоможе нам ще більше наблизитися до подій, що сталися сто років тому. Для мене дуже важливо, щоби цьогорічна ініціатива, крім її постійної, головної мети, якою є популяризація читання, стала теж формою вшанування ювілею. Одночасно я хочу, щоби меседж Жеромського збагатив програму святкувань надзвичайно істотним і потрібним елементом критичних роздумів над вітчизняною історією», – написав у листі президент Республіки Польща Анджей Дуда.

Більше подробиць тут: <http://www.prezydent.pl/kancelaria/narodowe-czytanie/narodowe-czytanie-2018/>

Польща–Білорусь–Україна 2014–2020: другий конкурс проектів

Розпочався набір заявок на другий конкурс проектів у рамках Програми транскордонного співробітництва Польща–Білорусь–Україна 2014–2020. Про це йдеться на сайті програми.

Програма транскордонного співробітництва Польща–Білорусь–Україна 2014–2020, що фінансується Європейським Союзом у рамках Європейського інструменту сусідства, оголошує конкурс проектів за тематикою «Спадщина»:

Пріоритет 1.1 – Популяризація місцевої культури та історії.

Пріоритет 1.2 – Популяризація та збереження природної спадщини.

Конкурс відкрито для мікропроектів (проектів із малими бюджетами), спрямованих передусім на неінвестиційну діяльність у сфері культурної та історичної спадщини прикордонного регіону, зміцнення культурних зв'язків і транскордонної співпраці в галузі культури, історії та охорони природи. Гранти надаватимуть на проведення культурних, мистецьких, освітніх заходів, заходів обміну досвідом, збереження історичної та природної спадщини прикордонних територій, сприяння збереженню культурного різноманіття, підтримку національних меншин і розвиток місцевих громад, а також

різноманітні заходи, пов'язані із вказаною тематикою, які сприяють розвитку транскордонної співпраці.

Із бюджету програми на другий конкурс проектів виділено 5,2 млн євро. Сума гранту на проект може становити від 20 до 60 тис. євро.

Кінцевий термін подання проектних заявок на конкурс – 31 жовтня 2018 р. (до 15:00 за польським часом у випадку особистого подання проектних заявок у офісі Спільного технічного секретаріату програми у Варшаві).

Очікувана дата вибору проектів – середина 2019 р.

Вимоги до мікропроектів:

- вклад у реалізацію цілей програми;
- вклад у виконання програмних показників (принаймні одного показника продукту та одного показника результату із затвердженого списку для відповідного пріоритету);
- транскордонний характер проекту;
- раціональний бюджет;
- відповідність критеріям партнерства.

Детальну інформацію про вимоги до проектів, правила та умови конкурсу проектів описано в Програмному посібнику для другого конкурсу проектів (проекти з малими бюджетами) разом із додатками до нього. Звертаємо увагу, що англійська версія документів є офіційною та має переважальну силу перед робочими перекладами іншими мовами, які розміщено на сайті програми виключно з інформаційною метою (посібник, додатки та український переклад можна завантажити на сайті програми).

Проектні заявки повинні бути підготовлені англійською мовою за допомогою спеціальної комп'ютерної програми, яку необхідно завантажити із сайту проекту (буде розміщено на найближчому часом). Перед заповненням проектних заявок необхідно ознайомитися з інформацією, представленою в конкурсних документах.

Спрощені процедури:

- адміністративна перевірка, перевірка прийнятності проектних заявок та якісна оцінка проектів проводяться одночасно;
- спрощена форма проектної заявки – без розділу концептуальної записки;
- відсутність додатків до проектної заявки на етапі аплікування;
- спрощені правила розрахунку витрат (загальні суми для витрат на персонал проекту та

відрадження, а також розрахункова ставка для адміністративних витрат проекту);

- грант у розмірі 85 % бюджету проекту;
- один фінансовий звіт по проекту – кінцевий звіт;
- перевірка та підтвердження прийнятності бенефіціарів – після відбору проектів;
- підтримка для потенційних заявників.
- інструкція заповнення проектної заявки;
- робочі переклади пакету конкурсних документів польською, російською та українською мовами;
- відповіді на запитання про умови конкурсу;
- презентації із семінарів.

Потенційні заявники можуть отримати письмові роз'яснення щодо умов конкурсу, надсилаючи свої запитання електронною поштою на адресу: rpu@rpu2020.eu. Відповіді на запитання надаватимуть у терміни, встановлені правилами конкурсу (див. Посібник).

Семінари щодо умов конкурсу відбудуться з 11 до 28 вересня 2018 р. у кожній із країн-учасниць програми.

Додаткова інформація щодо реєстрації на сайті програми: rpu2020.eu

Індивідуальні консультації для потенційних заявників проходитимуть у жовтні 2018 р. Реєстрація на консультації – у вересні 2018 р.

Uczcili zamordowanych krewnych

Вшанували загиблих родичів

Na początku sierpnia do Lubieszowa z wizytą zawitali gdańszczanie, których rodziny mieszkały w tym miasteczku do lat 40. ubiegłego wieku. Odwiedzili miejsca pamięci swoich najbliższych, pomodlili się w kościele w ich intencji oraz zapalili znicze na miejscowym polskim cmentarzu.

На початку серпня Любешів відвідали поляки з Гданська, родини яких проживали в селищі до 40-х років минулого сторіччя. Вони пройшлися місцями пам'яті своїх рідних, помолилися в костелі за упокій душ загиблих і запалили лампадки на польському кладовищі.

Joanna Menkal powiedziała, że jej rodzina przeprowadziła się do Lubieszowa z Żytomierza. Jej mama, Zofia Małyszczycza, urodziła się już w Lubieszowie. Dziadek pani Joanny, Stanisław Małyszczyczycki, został zamordowany w listopadzie 1943 r. w domu Kazimierza Butmana – zostało wówczas spalonych żywcem ok. 100 miejscowych Polaków (według innych danych – ok. 200 – red.). Jego imię i nazwisko możemy znaleźć na liście zamordowanych Polaków, umieszczonej na pomniku na polskim cmentarzu w Lubieszowie.

Mama i babcia Joanny Menkal najpierw ukrywały się u pani o nazwisku Bobylowicz, a następnie przeniosły się do Polski. Dwaj bracia mamy, Antoni i Zbigniew, służyli w Brygadzie AL im. Wandy Wasilewskiej. Po wojnie również zamieszkali w Polsce. To od nich pani Joanna dowiedziała się o tragicznych wydarzeniach na Wołyniu. Nie jest to jej pierwsza wizyta w Lubieszowie – po raz pierwszy przyjechała tu na początku lat 2000.

Piotr Tarnowski przyjechał do Lubieszowa z żoną Bogną, córką Igą i synem Michałem. Jego mama, Józefa Dylewska, również pochodzi z Lubieszowa. W 1943 r., kiedy zostali zamordowani jej rodzice, Józef i Maria, miała 12 lat.

Dziadek Piotra Tarnowskiego był aptekarzem w Lubieszowie. Józefa po śmierci rodziców ukrywała się na jakimś strychu, a następnie u jednej z ukraińskich rodzin. Później razem z pozostałymi krewnymi przeniosła się do Polski.

Tamara URIADOWA

Joanna Menkal rozpowiła, що їхня родина переселилася до Любешова із Житомира. Її мама, Зоф'я Малищицька, народилася вже в Любешові. Дідусь Йоанни Менкаль, Станіслав Малищицький, загинув у листопаді 1943 р. у будинку Казімежа Бутмана – тоді тут живо згоріли близько сотні місцевих поляків (за іншими даними, близько

двохсот, – ред.). Його ім'я можемо знайти у списку загиблих поляків, розміщеному на пам'ятному знаку на польському кладовищі в Любешові.

Мама та бабуся Йоанни Менкаль перехувалися в жінки на прізвище Бобилевич, пізніше дісталися Польщі. А от мамині два брати, Антоній та Збігнев, вступили до партизанського з'єднання імені Ванди Василевської. Після війни теж проживали в Польщі. Від них Йоанна Менкаль і дізналася про трагічні події на Волині. Це вже не перший її приїзд до Любешова: вперше вона відвідала містечко на початку 2000-х.

Пьотр Тарновський приїхав до Любешова з дружиною Богною, донькою Ігою й сином Міхалом. Його мама, Юзефа Дилевська, теж родом із Любешова. У 1943 р., коли загинули її батьки, Юзеф та Марія, їй було 12 років. Дідусь Пьотра Тарновського був аптекарем у Любешові. Юзефа після загибелі батьків сховалася на якомусь горищі, згодом знайшла прихисток в одній з українських сімей, а пізніше разом з іншими родичами виїхала до Польщі.

Tamara URIADOWA

W Lubieszowie odbyła się chrześcijańska półkolonia dla dzieci

У Любешові відбувся дитячий християнський табір

W ciągu minionego tygodnia na terenie parku w Lubieszowie działała chrześcijańska półkolonia dla dzieci.

Протягом тижня на території селищного парку в Любешові діяв дитячий християнський табір.

Półkolonia została zorganizowana przez chrześcijan baptystów z Poznania i Gdańska. Kurator półkolonii Adrian Strózek powiedział, że odbyła się ona po raz trzeci na zaproszenie lokalnych współwyznawców.

Tak samo, jak w poprzednich latach, utworzono pięć grup wiekowych (od 6 do 14+), dla których zorganizowano równoległe zajęcia w różnych sekcjach: muzyka i taniec, gry i zawody sportowe, rękodzieło i majsterkowanie, język angielski, nauka Biblii. O cnotach chrześcijańskich, stworzeniu świata itp. wychowawcy opowiadali dzieciom, pokazując doświadczenia chemiczne. Z ogromną ciekawością dzieci obserwowały, jak w słoiku powstaje chmura lub jak gotowane jajko przesuwa się przez wąskie gardło butelki.

Tłumaczami dla uczestników obozu była nauczycielka języka polskiego Lubieszowskiego Zespołu Szkolno-Wy-

chowawczego Julia Charytoniuk oraz jej uczniowie.

Tamara URIADOWA

Організували його християни-баптисти з Познані та Гданська. Куратор табору Адриан Стружек розповів, що

захід провели втретє на запрошення одновітців.

Як і в попередні роки, п'ять різновікових груп (від 6 років до 14+) одночасно займалися в різних секціях: музика й танці; спортивні ігри й конкурси; виготовлення аплікацій та інших виробів; англійська мова; вивчення Біблії. Про християнські чесноти та створення світу дітям розповідали вихователі, водночас демонструючи хімічні досліди. З величезною цікавістю всі споглядали, наприклад, за тим, як у банці з'являється хмаринка або як варене яйце проскакує у вузькому пляшку.

Перекладачами в таборі були вчителька польської мови Любешівського навчально-виховного комплексу Юлія Харитонюк та її учні.

Tamara URIADOWA

Informacja wołyńska

Волинська інформація

Na wschodzie Ukrainy zginęli dwaj żołnierze z obwo-
du wołyńskiego – 26-letni
Andrij Jelistratow z Łucka
oraz 22-letni Serhij Cepuch
ze wsi Wyderta w rejonie ko-
szyrskim.

.....

Na сході України за-
гинули двоє військових
з Волині: 26-річний луча-
нин Андрій Єлістратов та
22-річний Сергій Цепух із
села Видерта Камінь-Ка-
ширського району.

10–12 w Łucku odbył się
VIII Międzynarodowy Fe-
stiwali Ukrainińskiego Folklo-
ru «Berehynia», w którym
uczestniczyły zespoły z róż-
nych regionów Ukrainy oraz
spoza kraju.

.....

10–12 sierpnia w Łucku za
uczestwo narodnich kolekty-
wów z różnych regionów Ukraї-
ni та zakordonu пройшов
VIII Міжнародний фести-
валь українського фоль-
клору «Берегиня».

W Łucku odbędzie się
restauracja wieży Czartory-
skich. Ponad 1 mln euro na
ten cel zostanie wydanych
z projektu realizowanego
w ramach Programu Polska-
Białoruś–Ukraina 2014–2020.

.....

U Łucku відреставрують
Вежу Чарторийських за
грантові кошти (понад
1 млн євро), що надійдуть
у рамках Програми тран-
скордонної співробітні-
цтва Польща–Білорусь–
Україна 2014–2020.

Łucki zespół rockowy
«MOTANKA» zajął drugie
miejsce na Festiwalu Mu-
zyki Metalowej «Wacken
Open Air» w Niemczech.
Udział w nim wzięli muzycy
z 28 krajów świata.

.....

Луцький рок-гурт
«MOTANKA» посів друге
місце на метал-фестивалі
«Wacken Open Air» у Німеч-
чині. Загалом до дійства
долучилися колективи
з 28 країн світу.

Studenci-wolontariusze
z Francji, Turcji, Meksyku
i Ukrainy wzięli udział w pra-
cach restauracyjnych w mu-
zeum etnograficznym w Ro-
kiniach na Wołyniu.

.....

Студенти-волонтери із
Франції, Німеччини, Туреч-
чини, Мексики та України
долучилися до реставра-
ційних робіт в етнографіч-
ному музеї у Рокинях на
Волині.

24 sierpnia w Łucku zosta-
nie otwarte Muzeum Sztuki
Współczesnej Korsaków.

.....

24 серпня в Луцьку від-
криють Музей сучасного
мистецтва Корсаків.

Gimnazjum Żeńskie w Maciejowie

Жіноча гімназія в Мацеєві

W 1936 r. w klasztorze w Maciejowie rozpoczęło działalność czteroletnie Gimnazjum, którego pełna nazwa brzmiała: «Prywatne Gimnazjum Żeńskie im. Królowej Korony Polskiej Sióstr Niepokalanek w Maciejowie Wołyńskim».

У 1936 р. при кляшторі в Мацеєві створили чотирирічну загальноосвітню гімназію під назвою «Приватна жіноча гімназія імені Королеви Корони Польської сестер-непорочниць у Мацеєві Волинському».

Do Gimnazjum w Maciejowie przyjmowano dziewczęta, które ukończyły siedmioletnią szkołę. Uczyły się tu m.in. Ała Wawryszczuk, Olga i Kalista Sidorskie, Tamara Suszczyk, Ludmyła Rudnicka, Angelina Sidorska, Tamara Wawryszczuk z Maciejowa, Lilia Krediner ze wsi Krugiel, Halina Szyprykiewicz ze Smidyna, Maria Stańczuk z Janówki. Czesne wynosiło 30 złotych miesięcznie – w tamtych czasach to była niemała kwota. Ojciec Ałły Wawryszczuk, Porfirij, musiał sprzedać ziemię, żeby zapłacić za naukę córki.

Nauczycielkami w Gimnazjum były kobiety, ale np. łaciny uczył pan Czerwiński. Wykładano tu religię, język polski, francuski, łaciński i ukraiński, a także historię, geografę, biologię, fizykę, chemię, matematykę, przysposobienie wojskowe, higienę i muzykę. Skala ocen była następująca: bardzo dobry, dobry, dostateczny i niedostateczny.

Żeby mieć pełniejszy obraz oświatowej działalności w Szkole i Gimnazjum w Maciejowie, należy powiedzieć kilka słów o siostrze Herminie (Maria Hermina Hejmanówna), która była dyrektorem Szkoły, fundatorką całej placówki edukacyjnej w Maciejowie – siostrze Marcie (Kazimiera Wołowska) oraz siostrze Zofii (Stefania Ustyaniowicz), która stała na czele Gimnazjum.

Była uczennica Wira Krynycka wspominała, że z powodu słabego zdrowia często mdlała w czasie lekcji, na dodatek jej rodzina żyła biednie. Z tego powodu dostawała w szkole dodatkowe śniadania, a siostra Hermina przyniosła im do domu tran i kazała mamie, żeby regularnie podawała go dziecku. Luba Hawryluk (nazwisko panienske Baranowska) wspominała: «W naszej rodzinie do szkoły uczęszczałam ja i moja siostra Nadia. Wira po przebytej chorobie straciła słuch i nie mogła uczyć się w szkole. Mój ojciec, Pawło Baranowski, zwrócił się do siostry Marty z prośbą o pomoc w edukacji córki. Wirę skierowano do specjalnej szkoły we Lwowie. Po poradę do siostry Marty przychodzili nie tylko mieszkańcy Maciejowa, ale również księża i rabini. Kiedy w miasteczku zaczęła szerzyć się wiadomość o tym, że siostra Marta kończy swoją misję na Wołyniu, miejscowi Żydzi zwrócili się do zakonu z prośbą o pozostawienie jej w Maciejowie, «bo któż od biedy będzie rato-

wał niezaradnych, chorych i starych». Za swoją działalność siostra Marta i siostra Stefania zostały odznaczone Złotym Krzyżem Zasługi.

Na początku II wojny światowej do klasztoru w Maciejowie zaczęły przybywać uchodźcy z różnych zakątków zachodniej Polski. 7 października siostry Niepokalanek zostały wypędzone przez władze radzieckie z klasztoru oraz zakazano im noszenia ubrań zakonnych. Przez pewien czas ukrywały się u proboszcza ks. Franciszka Korwina-Milewskiego oraz u byłych uczennic. Większość sióstr przeniosła się do Lwowa, część – do Szymanowa. Siostra Marta we wrześniu 1939 r. przeniosła się do Słonimia, gdzie założyła schronisko dla uchodźców, zorganizowała tajne nauczanie, pomagała osobom potrzebującym i ukrywała Żydów. Została aresztowana przez hitlerowców w nocy 18 grudnia 1942 r., przesłuchana, a następnie rozstrzelana. Siostra Stefania do 1944 r. pracowała w Domu Sióstr Niepokalanek w Nowym Sączu. Została zamordowana, kiedy wracała z Jazłowca (obecnie obwód tarnopolski).

W okresie międzywojennym w klasztorze Niepokalanek w Maciejowie pracowało ok. 40 sióstr oraz nauczyciele świeccy. Działał tu sierociniec (1919–1939), pierwsza w powiecie kowelskim i jedyna na Wołyniu szkoła powszechna z internatem oraz pierwsze na Wołyniu Seminarium Nauczycielskie (1921–1936). Uczyły się tu dziewczęta wyznania katolickiego i prawosławnego (w 1939 r. przebywały tu 104 uczennice wyznania katolickiego i 186 dziewcząt wyznania prawosławnego). Szkołę w Maciejowie ukończyły m.in. katolicka działaczka religijna Maria Jurczyńska ze wsi Truble k. Maciejowa, dr, Tajisa Demediuk z Maciejowa – chemik australijskiego zjednoczenia naukowców CSIRO. Wiele absolwentek już po wojnie pracowało jako nauczycielki, lekarki, ekonomistki czy księgowce.

Zoja SZEWCZUK

Foto: 1. Uczennica Gimnazjum Maria Stańczuk (po lewej) z koleżanką. Zdjęcie z archiwum Olgi Krasowskiej, wnuczki Marii Stańczuk. 2. Maszerują gimnazjalistki. Zdjęcie z archiwum Walentyny Panasiuk (Walczuk). 3. Uczennica Gimnazjum Ała Wawryszczuk (po prawej) z koleżanką.

Do gimnazji w Maćeєwi przyjmali dziewcząt, які вже закінчили семирічну школу. Навчалися тут Алла Вавришук, Ольга та Каліста Сидорські, Тамара Сушик, Людмила Рудницька, Ангеліна Сидорська, Тамара Вавришук із Мацеєва, Лілія Кредінер із села Кругель, Галина Шиприкевич зі Смідина, Марія Станьчук із Янівки. Плата за навчання становила 30 злотих щомісячно – на ті часи це були чималі гроші. Батько Алли Вавришук, Порфирій, змушений був продати землю, щоб дочка змогла вчитися.

У гімназії, крім викладачів-жінок, працював учитель латини Червінський. Вивчали тут релігію, польську, французьку, латинську, українську мови, а також історію, географію, біологію, фізику, хімію, математику, військову справу, гігієну та музику. Вчителі оцінювали знання згідно з критеріями «дуже добре», «добре», «достатньо», «недостатньо».

Уявлення про просвітницьку діяльність школи та гімназії в Мацеєві було б неповним без кількох слів про директорку школи, сестру Герміну (Марію-Герміну Хейман), фундаторку навчального закладу, сестру Марту (Казиміру Воловську) та директорку гімназії, сестру Зофію (Стефанію Устянович).

Колишня учениця Віра Криницька згадувала, що вона інколи непритомніла на заняттях, бо була хворобливою і не завжди в родині був достаток. Дівчинка отримувала додаткові сніданки, а сестра Герміна принесла до їхнього дому рибацький жир і сказала мамі, щоб вона регулярно давала його дитині. Любов Гаврилюк (дівоче прізвище Барановська) пригадувала: «З нашої родини я та сестра Надія навчалися у школі, а от Віра, яка внаслідок перенесеного захворювання стала глухонімою, відвідувати школу не могла. Мій батько, Павло Барановський, звернувся до сестри Марти з проханням допомоги з навчанням дочки. Віру влаштували у спеціальну школу у Львові. До сестри Марти за порадою приходили не тільки мешканці Мацеєва, а й священики та рабини. А коли містечком розійшлася звістка про закінчення періоду настоятельства сестри Марти, євреї склали прохання, щоб її залиши-

ли, «бо хто від біди буде рятувати безпорадних, хворих і старих». За жертовну працю сестер Марту та Стефанію нагородили золотим Хрестом заслуги.

Із початком Другої світової війни до кляштору в Мацеєві почали прибувати біженці із західних регіонів Польщі. 7 жовтня радянська влада вигнала сестер-непорочниць із кляштору, примусивши зняти чернечий одяг. Переховували їх місцевий парох, ксьондз Францішек Корвін-Мілевський та колишні учениці. Більшість сестер виїхали до Львова, частина – до Шиманова. Сестра Марта у вересні 1939 р. виїхала до Слоніма. Відкрила там дім для біженців, організувала таємне навчання, постійно допомагала тим, хто голодував, переховувала євреїв. Гітлерівці заарештували її вночі 18 грудня 1942 р. і після короткого допиту розстріляли. Сестра Стефанія до 1944 р. працювала у Новому Сончі в стані сестер-непорочниць. Загинула, повертаючись із Язлівця, що на Тернопільщині.

Загалом протягом міжвоєнного періоду у стані сестер-непорочниць у Мацеєві працювали близько 40 сестер, а також світські вчителі. Тут діяли притулок (1919–1939 рр.), перша у Ковельському повіті та єдина на Волині загальноосвітня школа з інтернатом, а також перша на Волині учительська семінарія (1921–1936 рр.). Навчалися тут дівчата як католицького, так і православного віросповідання (у 1939 р. було 104 учениці-католички і 186 православних). Школу при кляшторі закінчили католицька релігійна діячка Марія Юрчинська, що мешкала в селі Трублі поблизу Мацеєва, доктор, хімік-дослідник австралійського центру CSIRO Таїса Демедюк, уродженка Мацеєва. Багато випускниць уже після війни стали педагогами, медиками, економістами чи бухгалтерами.

Zoja SZEWCZUK

На фото: 1. Учениця гімназії Марія Станьчук (ліворуч) із подругою. Фото з родинного архіву Ольги Красовської, внучки Марії Станьчук. 2. Крокують гімназистки. Фото з архіву Валентини Панасюк (Вальчук). 3. Учениця гімназії Алла Вавришук (праворуч) із подругою.

... Szlakiem Wołyńskich Krzyży wokół Huty Stepańskiej z Januszem Horoszkiewiczem ...

Sunia nad Horyniem

Sunia była małą biedną kolonią, w której jedynie kilku gospodarzom nie brakowało jedzenia na «przednówku». Została napadnięta i spalona nocą 30 lipca 1943 r.

Do tego dnia w kolonii pozostało jednak niewielu mieszkańców, większość schroniła się wcześniej w Antonówce. Przebywali tam przeważnie uciekinierzy z Huty Stepańskiej, którzy, nie znając terenu, przy ucieczce wpadali w ręce banderowców. Zginęła ich bliżej nie określona grupa, nikt ich nigdy nie policzył.

Edward Oczeretko, syn Jana, wyruszył do Sarn w poszukiwaniu broni, aby w razie ataku walczyć o swoje życie. Udało mu się ją nabyć w zamian za żywność od Niemców. Idąc z powrotem, wstąpił do siostry żyjącej w Folwarku, posiedział chwilę i poszedł. Był umówiony z Ukraińcem z Neteby, który miał go przeprowadzić łódką na drugi brzeg. W drodze do domu został złapany i zabity, a ciało jego wrzucono do Horynia.

Podobny los miał spotkać żyjącego jeszcze Stanisława Oczeretkę s. Hipolita (ur. 1923 r.). Ten wracając z Sarn, gdzie pracował w masarni, został też schwytany i prowadzony na «Smolarnię» w celu zabicia. Na drodze zabójców stanął jednak dzielny Ukraińiec Nikifor Żuczenia, który widząc, co się dzieje, zabrał Stanisława z rąk niedoszłych morderców. Banderowcy nie ośmielili się wejść w konflikt z Żuczenia; był potężnym mężczyzną, liczącym się we wsi.

Te biedne i nędzne wsie przemierzał od przedwojennych czasów żebrak Ukrainiec – ułomny, niemowa. Kiedy do Suni przybyli uciekinierzy z upadłej Huty Stepańskiej, schwycili tego żebraka, okrzyknęli Go szpiegiem, wyprowadzili nad Horyń i zakłuli bagnietami. Na nic zdały się prośby, żeby Go nie zabijać. Nikt proszących nie słuchał. Żebrak «szpieg» szedł na śmierć, nie mając nawet świadomości, że będą Go zabijać.

Gdyby dęby wiekowe nad brzegiem Horynia umiały mówić, opowiedziałyby wiele podobnych tragedii. Dobrze jednak, że nie mówią, wycięto by je, żeby milczały.

1. Podnosimy krzyż w Suni.
2. Krzyż poświęcił o. Stepan Stachniuk z Konstantynówki.
3. Nikifor Żuczenia z Żoną.
4. Janusz Horoszkiewicz z Marią i Lubą, wnuczką i córką Nikifora Żuczenia.

Tekst i zdjęcia: Janusz HOROSZKIEWICZ

P. S.: Zainteresowani mogą uzyskać więcej informacji pod adresem mailowym: janusz-huta-stepanska@wp.pl

Суня на Горині

Суня була невеликою бідною колонією, де лише кільком господарям не бракувало запасів до нового врожаю. На неї напали, спаливши, вночі 30 липня 1943 р.

До того часу в колонії залишилося небагато мешканців, більшість із них сховалася раніше в Антонівці. Там переважно перебували втікачі з Гути Степанської, котрі, не знаючи місцевості, потрапляли в руки бандерівців. Досі ніхто не порухав, скільки їх загинуло.

Едвард Очеретко, син Яна, вирушив до Сарн у пошуках зброї для оборони. Йому вдалося її придбати в німців за продукти. Ідучи назад, він завітав на трохи до сестри, яка мешкала у Фольварку. Попередньо домовився з українцем із Нетеби, який мав переправити його човном на другий берег. Дорогою додому його зловили і вбили, а тіло вкинули в Горинь.

Така ж доля чекала й на Станіслава Очеретку, сина Іполіта (живий свідок тих подій, народився 1923 р.). Коли він повертався із Сарн, де працював у м'ясному магазині, його теж схопили і вели до «Смолярні», щоби вбити. Проте на дорозі убивць став відважний українець Никифор Жученя, який, побачивши, що діється, вирвав Станіслава з рук бандерівців. Ті не осмілилися задиратися з Жученею: він був міцним чоловіком, якого поважали в селі.

Цими бідними і злидненими селами ще з довоєнних часів жебракував німий українець.

Коли до Суні прибули втікачі з Гути Степанської, вони схопили цього жебрака, обізвали його шпигуном, вивели на берег Горині й закололи багнетами. Марними були прохання деяких мешканців Суні не вбивати його. Ніхто їх не слухав. Жебрак-«шпигун» ішов на смерть, навіть не усвідомлюючи цього.

Якби вікові дуби на березі Горині вміли говорити, вони б розповіли багато подібних трагічних історій. Проте добре, що вони не розмовляють, інакше їх би вирізали, аби назавжди замовкли.

1. Зводимо хрест у Суні.
2. Хрест освятив отець Степан Стахнюк із Костянтинівки.
3. Никифор Жученя з дружиною.
4. Януш Горосшкевич із Марією і Любов'ю, внучкою і дочкою Никифора Жучені.

Текст і фото: Януш ГОРОШКЕВИЧ

P. S.: Усі зацікавлені можуть отримати більше інформації за мейлом: janusz-huta-stepanska@wp.pl

1

3

2

4

Ocaleni od zapomnienia: Andrzej Pruszyński

Повернуті із забуття: Анджей Прушинський

W cyklu artykułów o osobach represjonowanych przez władze sowieckie na Wołyniu w latach 1939–1941 proponujemy dziś szkic biograficzny o Andrzeju Pruszyńskim – jednym z przedstawicieli znanego szlacheckiego rodu Pruszyńskich.

Цикл статей про осіб, репресованих радянською владою на Волині у 1939–1941 рр., продовжує біографічний нарис про Анджея Прушинського – одного з представників відомого шляхетського роду Прушинських.

Andrzej Antoni Pruszyński (w aktach sprawy jego imię zostało zapisane przez funkcjonariuszy NKWD jako Andrij) urodził się 4 lutego (według nowego kalendarza – 17 lutego) 1890 r. w Pustomytach w powiecie rówieńskim guberni wołyńskiej (obecnie rejon hoszczański w obwodzie rówieńskim). Jego ojciec, Czesław Pruszyński s. Piotra, posiadał dwa majątki ziemskie w Pustomytach i Woronowie w powiecie rówieńskim. Dwie kolonie w pobliżu wsi Maciejówka i Pietrowice oddał w dzierżawę. Razem z żoną Marią c. Zygmunta wychowywał troje dzieci: Andrzeja, Piotra (ur. w 1894 r.) i Anielę (ur. w 1891 r.). Wiadomo, że Czesław Pruszyński zmarł w 1938 r., a Maria Pruszyńska na początku II wojny światowej mieszkała we Lwowie przy ulicy Listopadowej 92.

Do 1903 r. Andrzej Pruszyński miał prywatnego nauczyciela, który pomagał mu w przygotowaniu do egzaminów wstępnych do gimnazjum. W 1903 r. wyjechał do Anglii, gdzie do 1908 r. uczył się w szkole. Po jej ukończeniu wrócił do Rosji. Po pomyślnie zdanych egzaminach z zakresu siedmioletniego gimnazjum, w 1909 r. Andrzej został studentem Wyższej Szkoły Lasowej we Lwowie. Po studiach wrócił do Pustomytów i od 1912 do 1918 r. zarządzał gospodarką leśną swojego ojca.

Ze źródeł archiwalnych wiemy, że rodzice Andrzeja Pruszyńskiego przez pewien czas przebywali w Żytomierzu, ale wydarzenia 1919 r. zmusiły ich do opuszczenia miasta. Natomiast Andrzej w styczniu 1919 r. wyjechał do Krakowa, a później do Warszawy, gdzie zapisał się na ochotnika do Wojska Polskiego. W 1920 r. jako kapral 9 Pułku Ułanów uczestniczył w wojnie polsko-bolszewickiej.

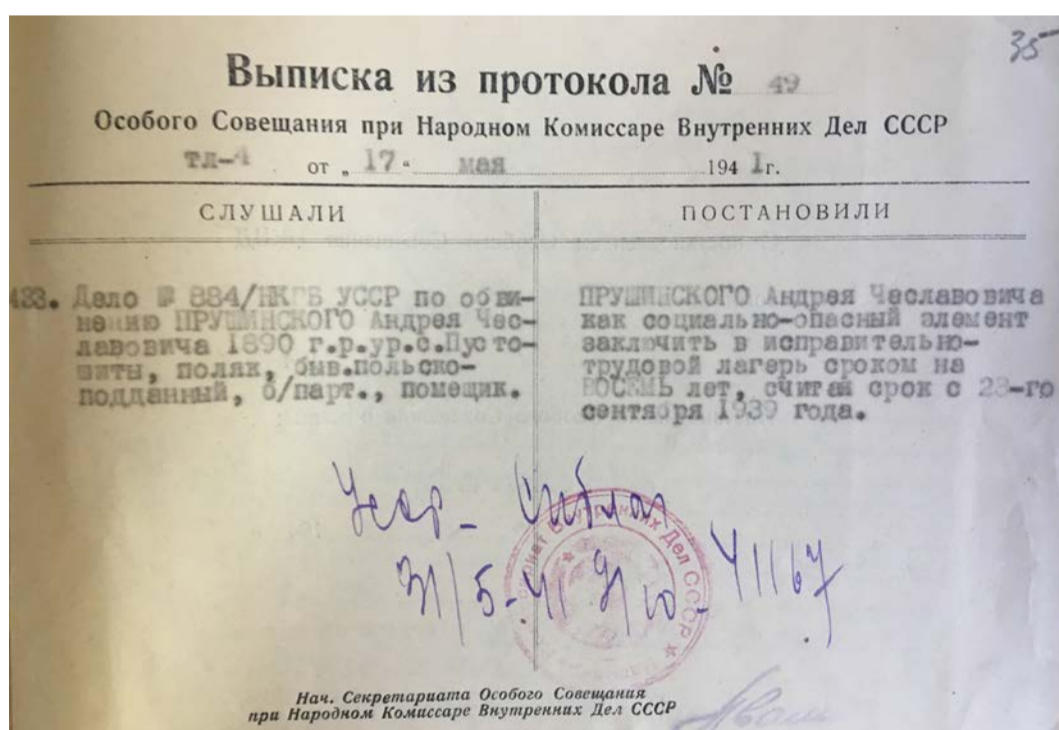
W 1921 r. Andrzej Pruszyński wrócił do Pustomytów. W tymże roku Czesław Pruszyński przydzielił Andrzejowi 250 ha roli, 2600 ha lasu, 12 budynków mieszkalnych i 10 budynków gospodarczych. Do pracy w gospodarce młody gospodarz zatrudnił do 46 pracowników, do prac sezonowych – co roku ok. 200 osób.

W 1925 r. Andrzej Pruszyński z żoną Klementyną c. Tadeusza wyruszył w długą podróż po Europie. Zwiedzili wówczas Anglię, Francję i Włochy.

Andrzej i Klementyna Pruszyńscy mieli pięcioro dzieci: Czesława (ur. w 1922 r.), Marię (ur. w 1923 r.), Włodzimierza (ur. w 1926 r.), Magdalenę (ur. w 1927 r.) i Stanisława (ur. w 1928 r.). Klementyna zmarła po porodzie najmłodszego syna. Andrzej został sam z pięciorgiem dzieci, z których najstarsze miało dopiero sześć lat. Przypuszczamy, że dziećmi zajmowała się ich niezamężna ciocia Aniela, która mieszkała w Pustomytach.

Życie rodziny Pruszyńskich zmieniło się diametralnie po wkroczeniu Armii Czerwonej w 1939 r. Sowieccy żołnierze aresztowali Piotra Pruszyńskiego. Rodziny nie poinformowano o miejscu jego pobytu. 23 września do więzienia NKWD w Równem trafił Andrzej Pruszyński. Oskarżono go o wyzysk rolników i znęcanie się nad nimi. Pojawiło się też dwóch świadków spośród «parobków», Wołodimir Hapicz i Wołodimir Grochowski, którzy zeznali, że Andrzej Pruszyński stosował wobec nich przemoc fizyczną.

W aktach archiwalnych zachowała się opinia o Andrzeju Pruszyńskim, wydana na rozkaz NKWD przez radę wiejską Pustomytów o treści: «Ziemiarian Andrzej Pruszyński, pochodzenia również ziemiańskiego, przez całe swoje życie nie pracował, tylko eksploatował parobków, pracujących od rana do wieczora... wyzyskując parobków i biednych chłopów miał w swojej posiadłości: sad, park i ogród – 16.05 ha, ziemi rolnej w Pustomytach – 206.09 ha, sianokosu – 39.42 ha, pastwisk – 4.55 ha, ziem nieuprawnych – 7.78 ha, bagien i wód – 0.33 ha, chmielarni – 5.11 ha, dróg i rowów – 7.92 ha, lasu – 2283.73 ha, szkółek leśnych – 0.32 ha, sianokosu w lesie – 1161.85 ha, ziemi rolnej w lesie – 51.26 ha, sadu w lesie – 0.52 ha, terenów nieuprawnych – 62.63 ha, [łącznie] 2.845.74 ha, dom piętrowy – 1, budynków

robotycznych – 19, budynków gospodarczych – 24, krów mlecznych – 31, buhajów – 2, cieląt – 23, koni robotycznych – 27, koni młodych – 12, owiec – 25, świń i prosiąt – 15, jeden wiatrak, parobków – 30...»

Decyzją Kolegium Specjalnego NKWD ZSRR z dnia 17 maja 1941 r. Andrzej Pruszyński jako «element społecznie niebezpieczny» został skazany z art. 54–4 KK USRR na osiem lat pozbawienia wolności w obozach pracy. Rok i osiem miesięcy z tego terminu więzień spędził najpierw w rówieńskim, a od stycznia 1940 r. w kijowskim więzieniu NKWD, gdzie w trakcie badań lekarskich zdiagnozowano u niego wadę serca i uznano przydatnym do prac fizycznych o średniej ciężkości. Karę odbywał w obozie «Sybląg».

Według postanowienia Prokuratury Obwodu Rówieńskiego z dnia 10 sierpnia 1989 r. wobec Andrzeja Pruszyńskiego zastosowano art. 1 Rozporządzenia Prezydium Rady Najwyższej ZSRR z dnia 16 stycznia 1989 r. «O dodatkowych przestępstwach dotyczących odnowienia sprawiedliwości wobec ofiar represji, mających miejsce w latach 30–40 – na początku lat 50».

Dalsze losy Andrzeja Pruszyńskiego nie są nam znane. W trakcie poszukiwania informacji o nim na stronach internetowych poświęconych genealogii znaleźliśmy datę jego śmierci – 1941 r. (według innych danych – luty 1942 r.).

Tetiana SAMSONIUK

u składzie 9-go ulanського полку він брав участь у радянсько-польській війні у званні капрала.

1921 r. Анджей Прушинський повернувся до Пустомит. Того ж року Чеслав Прушинський наділив Анджея 250 га землі, 2600 га лісу, 12 житловими приміщеннями та 10 господарськими будівлями. Для роботи в господарстві молодий землевласник наймав до 46 працівників, для сезонних робіт – до 200 осіб щороку.

1925 r. Анджей Прушинський із дружиною Климентиною Тадеївною вирушив у довготривалу туристичну подорож Європою. Вони побували в Англії, Франції та Італії.

Подружжя Прушинських мало п'ятьох дітей: Чеслава (1922 р. н.), Марію (1923 р. н.), Владзімежа (1926 р. н.), Магдалену (1927 р. н.) та Станіслава (1928 р. н.). Після народження найменшого сина Климентина померла. На руках у Анджея залишилися п'ять дітей; найстаршому сину було всього шість років. Припускаємо, що вихованням дітей займалася їхня незаміжня тітка Анеля, яка залишилася проживати в Пустомитах.

Кардинально життя родини Прушинських змінилося відразу після того, як Червона армія перетнула радянсько-польський кордон. Червоноармії забрали з маєтку П'ютра Прушинського; родину не повідомили про його місце перебування. 23 вересня до в'язниці НКВС у Рівному потрапив Анджей Прушинський. Його звинуватили в жорстокій експлуатації селян і знущанні над ними. З'явилися і двоє свідків із «батраків», Володимир Гапич та Володимир Гроховський, які стверджували, що Анджей Прушинський застосовував до них фізичну силу.

В архівно-слідчій справі збереглася характеристика Анджея Прушинського, яку органам НКВС надала сільська рада села Пустомити. У ній зазначено (подаємо мовою документа, зі збереженням орфографії): «Поміщик Прушинський Анджей, котрий походив так само з поміщиків увесь час свого життя не працював, а тільки проводив експлуатацію батраками, котрі працювали од темного до темного... І за щот чужої праці батраків і бідних селян імущество мав таке: сад, парк і огород 16.05 га, землі пахотної в Пустомитах 206.09 га, сіножаті 39.42 га, пасовіска 4.55 га, неужитків 7.78 га, багно і води 0.33 га, хмілярня 5.11 га, дороги і рови 7.92 га, ліса 2283.73 га, школок в лісі 0.32 га, сіножаті в лісі 1161.85 га, земля пахатная в лісу 51.26 га, сад в лісу 0.52 га, лінії дороги і неужиткі 62.63 га, [всього] 2.845.74 га, двухэтажний дом 1, робочих домов 19, будінків господарських 24, корів дійних 31, бугаїв станових 2, телят 23, лошадей робочих 27, лошадей молодих 12, овец 25, свиней і підсвинків 15, одна ветрана мельница, робочих батраків 30...»

Постановою Особливої ради при НКВС СРСР від 17 травня 1941 р. за ст. 54–4 КК УРСР Анджея Прушинського як соціально-небезпечного елемента засуджено до восьми років позбавлення волі у виправно-трудових таборах. Рік і вісім місяців із присудженого терміну в'язень провів спочатку в рівненській, а із січня 1940 р. – в київській в'язниці НКВС, де за результатами медичного огляду йому діагностували порок серця й визнали придатним до фізичної роботи середньої тяжкості. Свій термін покарання Анджей Прушинський відбував у «Сиблазі».

Заключенням прокуратури Рівненської області від 10 серпня 1989 р. Анджей Прушинський підпадає під дію ст. 1 Указу Президії Верховної ради СРСР від 16 січня 1989 р. «Про додаткові міри по відновленню справедливості стосовно жертв репресій, котрі мали місце в період 30–40-х та початку 50-х рр.»

Подальша доля Анджея Прушинського нам не відома. Проте на сайтах, присвячених генеалогії, ми знайшли інформацію про те, що він помер у 1941 р. (за іншими даними – в лютому 1942 р.).

Тетяна САМСОНЮК

Народився Анджей-Антоні Прушинський (у кримінальній справі енкаведисти записали його ім'я як Андрий) 4 лютого (17 лютого за новим стилем) 1890 р. у Пустомитах Рівненського повіту Волинської губернії (нині Гошанський район Рівненської області). Його батько, Чеслав Петрович Прушинський, володів двома сільськогосподарськими маєтками в Пустомитах і Воронові Рівненського повіту. Дві колонії при селах Матівка і Петровиці він здавав в оренду. Разом із дружиною, Марією Сигзмундівною, виховував трьох дітей: Анджея, П'ютра (1894 р. н.) та Анелю (1891 р. н.). Відомо, що Чеслав Прушинський помер 1938 р., а Марія Прушинська на початку Другої світової війни мешкала у Львові на вулиці Листопадовій, 92.

До 1903 р. Анджей Прушинський мав приватного репетитора, який допомагав йому готуватися до іспитів у гімназію. 1903 р. він виїхав до Англії, де до 1908 р. навчався у школі. Після її закінчення повернувся до Росії. Успішно склавши екзамен за програмою семи класів гімназії, 1909 р. Анджей став студентом Інституту лісового господарства у Львові. Після завершення навчання він повернувся до Пустомит і з 1912 до 1918 р. працював у свого батька завідувачем лісового господарства.

З архівних документів відомо, що батьки Анджея Прушинського якийсь час перебували в Житомирі, але події 1919 р. змусили їх залишити місто. Сам Анджей у січні 1919 р. виїхав до Кракова, а згодом до Варшави, де став добровольцем Війська Польського. 1920 р.

Eurokolejki

Na Ukrainie o solidności usługi, zjawiska czy przedmiotu świadczy przedrostek «euro». Na szyldach i w codziennym użyciu często spotkamy tu: «euroremont», «euroshop», «euromajdan», «towary z Europy». Czekam, aż punkty usługowe i sklepy zaproponują wreszcie nowy sposób na oczekiwanie na swoją kolej – «eurokolejkę».

Postaram się nie chodzić już do apteki na Ukrainie. Tam jednak tracę cierpliwość i mimo mojej całej sympatii dla Ukraińców czuję, że różnice między naszymi narodami są i nie znikną szybko.

Łączy nas wiele – podobny język, podobne tradycje, obrzędy, gościnność itd. Jeśli jednak ktoś chce znaleźć różnice – nich idzie do apteki (lub czasem do okienka w banku, po bilet na pociąg czy po prostu do sklepu spożywczego)!

Stoję cierpliwie w kolejce w osiedlowej aptece. Duże, przestronne, klimatyzowane, ciche pomieszczenie – jak to w aptece. Podobnie jak w polskiej. Kiedyś stanęłam jak zawsze – na środku, tak aby obserwować wszystkie kolejki i udać się do okienka, które zwolni się najszybciej. A tu na nagle przede mną pojawiło się kilku klientów, którzy spokojnie zajęli miejsca bezpośrednio przy stanowiskach obsługi klienta. Zrozumiałam, że jedna kolejka tu nie obowiązuje i nieśmiało zajęłam jedną z tych, które się utworzyły tuż przy okienkach. Nie minęła minuta, a już ktoś pcha się przede mną. «Przepraszam, – ale ja tu stoję» – informuję uprzejmie. «Tak? To niech się pani przesunie!».

Odtąd zaczęły się moje skandale w ukraińskich aptekach. Nie było dotychczas sytuacji, żeby ktoś w aptece nie stał mi przyklejony do pleców. Nieważne, że pomieszczenia aptek mają średnio 16 metrów kwadratowych. Wszyscy zawsze muszą stać w kupie. Zima, grypa, lato, gorąco, ludzie spoceni, chorzy, zakatarzeni, kaszlący, słabi, kobiety w ciąży – to wszystko nie ma znaczenia. Nie wolno oddalać się od siebie. Ciasno jeden przy drugim ludzie tłoczą się do okienka po leki.

Najpierw w aptecznej ciszy stojąc przy uchu kupującego mogą przysłuchiwać się rozmowom klienta z farmaceutą: «Jest lactovaginal?» «Nie, jest odpowiednik dojelitowy», «A nie, to ja potrzebuję dopochwowo. No trudno. To dziękuję». I tak sprawy pochwy załatwiane są w cichym warsztacie pozostałych klientów apteki.

Stoi za mną kobieta. «Może się Pani ode mnie odsunąć? Za Panią przecież nikogo nie

ma» – proszę, czując już, że mam żyłę na czole z nerwów. «A w czym problem?» – dopytuje się. «W tym, że to jest apteka i nie trzeba stać jeden przy drugim» – odpowiadam. «U nas tak nie ma» – odpowiada kobieta z nutą wyższości, słysząc pewnie mój obcy akcent. «Ale ja może chcę kupić tabletki psychotropowe, leki antyretrowirusowe na HIV, viagrę lub mam właśnie grypę AH1N1, świerzb albo wszy! Nie boi się Pani?» – mówię z bezsilnością i ze łzami w oczach. «To proszę iść do lekarza, a nie do apteki» – słyszę w odpowiedzi i wiem, że szybko nie zmienię się tu mentalność.

Kto umie mi wytłumaczyć, dlaczego Ukraińcy wchodzą sobie na plecy w kolejkach niech pisze do mnie: ewa441@poczta.onet.pl.

Ewa MAŃKOWSKA,
Ukraińsko-Polski Sojusz
imienia Tomasza Padury w Równem

Єврочерги

В Україні про якість послуги, явища чи предмета свідчить додана до слова частинка «євро». Щодня ми можемо побачити чи почути: «євроремонт», «єврошоп», «Євромайдан», «товари з Європи». Не можу дочекатися, коли вже нарешті пункти обслуговування і магазини запропонують новий спосіб організації черги – «єврочергу».

ни, а вже хтось пхається переді мною. «Вибачте, але я тут стою», – ввічливо інформую. «Так? Ну, то поsunьтесь!» Відтоді почалися мої скандали в українських аптеках.

Ні разу не було так, аби в аптеці мені хтось не дихав прямо в потилицю. Неважливо, що аптечні приміщення мають в середньому 16 м кв. – усі завжди повинні стояти купою. Зима, грип, літо, спека, люди спітнілі, зашмаркані, хворі, закашляні, кволі, вагітні – це все не має жодного значення. Не можна віддалитися. Щільно один за одним люди пхаються до віконечка за ліками.

В аптечній тиші, стоячи біля вуха покупця, можна прислухатися до розмов клієнта з фармацевтом. «У вас є лактовагінал?» «Ні, але є ректальний відповідник». «Ні, мені потрібно вагінально. Шкода, але мені не підходить». І ось так вагінальні справи залагоджуються в тихому товаристві всіх інших відвідувачів аптеки.

Стоїть за мною жінка. «Чи не могли би Ви від мене відсунутися. За Вами ж нікого немає», – прошу, відчуваючи, що на скроні вже починає від нервів сипатися жилка. «А в чому проблема?» – допитується та. «У тому, що це аптека й не треба висіти один на одному», – відповідаю. «У нас так не прийнято», – каже жінка з ноткою зверхності, почувши, мабуть, мій іноземний акцент. «А може я хочу купити психотропні таблетки, антиретровірусні препарати, бо в мене СНІД, або віагру? Може в мене свинячий грип, короста або воші! Ви не боїтеся?» – говорю з безсиллям і зі сльозами на очах. «То Вам треба до лікаря, а не в аптеку», – чую у відповідь і розумію, що ментальність тут зміниться не швидко.

Хто зможе пояснити, чому українці лізуть один одному на плечі в чергах, нехай напише мені на адресу: ewa441@poczta.onet.pl.

Ева МАНЬКОВСЬКА,
Укraiнсько-польський союз
імені Томаша Падури в Рівному

Постараюся більше не ходити в аптеку в Україні. Там мені врывається терпець і, попри всю мою симпатію до українців, відчуваю, що відмінності між нашими народами є і швидко вони не зникнуть.

Нас єднає багато чого: схожа мова, подібні традиції, обряди, гостинність і т. д. Але якщо хтось хоче знайти відмінності, нехай іде до аптеки (або до банку, за квитком на потяг чи просто до магазину).

Терпляче стою у черзі в аптеці у звичайній багатоповерхівці. Велике, просторе, кондиціоноване, тихе приміщення – як і має бути в аптеці. Так само, як у польській. Колись я стала, як завжди, посередині, так, аби бачити всі черги і піти до віконечка, яке звільниться першим. І тут раптом переді мною з'явилося кілька клієнтів, які спокійно зайняли місця безпосередньо біля пунктів обслуговування клієнтів. Зрозуміла, що тут не діє правило однієї черги і неспішно зайняла місце в одній із тих, які утворилися поблизу віконечка. Не минуло й хвили-

Конкурс на отримання стипендій за програмою «Gaude Polonia» на 2019 рік

Національний центр культури оголосив набір на програму міністра культури та національної спадщини «Gaude Polonia» на 2019 р.

Програма передбачає шестимісячне перебування в Польщі, під час якого учасники реалізуватимуть свої проекти під керівництвом відомих польських митців та установ культури. У рамках конкурсу надаються піврічні стипендії на період із 1.02 до 31.07.2019 р. Розмір стипендії становить 3,5 тис. злотих на місяць.

Галузі: кіно, фотографія, історія та критика кіно, музики, мистецтва, театру, реставрація творів мистецтва, література/переклад, музейна справа, музика, візуальне мистецтво, театр.

Приєм прийом заяв триватиме до 15.10.2018 р.

Заяву на надання стипендії в рамках програми «Gaude Polonia» потрібно подати особисто або відправити поштою на одну з адрес:

Польський інститут у Києві
вул. Богдана Хмельницького, 29/2, оф. 17
01030, Київ

Narodowe Centrum Kultury
ul. Płocka 13
01-231 Warszawa

Заявка повинна містити щонайменше дві рекомендації від визнаних в обраній галузі авторів. До документів потрібно долучити CD-диск із записами або портфоліо з роботами кандидата. У випадку відправлення поштою вирішальне значення має дата поштового штемпеля.

Умови участі в конкурсі: громадянство Білорусі/України або інших країн Центрально-Східної Європи, вік до 40 років (у виняткових випадках до 45 років), вища освіта, досягнення в галузі, яку представляє кандидат, стипендіальний проект.

Кандидатом на отримання стипендії може бути фізична особа, що має громадянство Білорусі/України або інших країн Центрально-Східної Європи, яка до 15 жовтня 2018 р. надішле до Польського інституту в Києві/Мінську або безпосередньо до Національного центру культури у Варшаві заявку на одержання стипендії з описом концепції стипендіального проекту (авторський креативний проект у галузі кіно, фотографії, реконструкції творів мистецтва, літератури/перекладу, музейної справи, музики, образотворчого мистецтва, театру, а також історії та критики кіно, музики, мистецтва, театру), до якої долучить необхідні додатки (підготовлені відповідно до інструкцій, описаних у положенні про конкурс).

Оцінку заявок здійснює Національний центр культури протягом 45 днів із дати завер-

шення прийому заявок. Зміст заявок розглядатиме комісія, призначена міністром культури та національної спадщини. Стипендії надаються рішенням міністра на підставі рекомендації комісії.

Рішення про надання стипендії буде ухвалене не раніше 15 грудня 2018 р., але не пізніше 31 грудня 2018 р.

Додаткову інформацію щодо програми можна отримати, звернувшись до працівників Національного центру культури (тел.: +48-22-350-95-30, електронна адреса: bberdychowska@nck.pl).

Документи для завантаження: <https://nck.pl/dotacje-i-stypendia/stypendia/programy/gaude-polonia/dokumenty>

Стипендії в рамках програми «Gaude Polonia» надаються на підставі розпорядження міністра культури і національної спадщини від 24 травня 2012 р. Про детальні умови та процедуру надання стипендій для осіб, що займаються мистецькою діяльністю, популяризацією культури та охороною пам'яток, а також розмір цих стипендій.

Організатором конкурсу є міністр культури і національної спадщини, заходи імені якого проводить Національний центр культури.

Warsztaty dla pedagogów

Майстер-класи для педагогів

W dniach 13–14 sierpnia dyrektorzy szkół, ich zastępcy, nauczyciele i wykładowcy placówek oświatowych rejonu łuckiego wzięli udział w ED-konferencji «Dziecko w kałuży: to dobrze czy źle?»

13–14 серпня директори шкіл, їхні заступники, вчителі та викладачі навчальних закладів Луцького району взяли участь в конференції «Дитина в калюжі: добре чи погано?»

Przez dwa dni uczestnicy spotkania zorganizowanego przez Fundację Rozwoju Młodzieży Wiejskiej w bibliotece Wschodnioeuropejskiego Uniwersytetu Narodowego imienia Łesi Ukrainki, omawiali aspekty prawne funkcjonowania szkoły, w szczególności prawa i obowiązki nauczycieli, uczniów, rodziców i przedstawicieli administracji placówek edukacyjnych, a także brali udział w warsztatach z rozwiązywania konfliktów, motywacji, dysfunkcji grupowych oraz przeciwdziałania agresji w szkołach. Zajęcia poprowadzili ukraińscy i polscy eksperci.

Jak zaznaczyła prezes Fundacji Rozwoju Młodzieży Wiejskiej Jana Capuk, pomysł organizacji spotkania z zakresu edukacji o nazwie «Dziecko w kałuży: to dobrze czy źle?» pojawił się u niej podczas udziału w podobnej konferencji w Winnikach koło Lwowa. Powiedziała, że jest to już trzecie spotkanie w ramach projektu edukacyjnego Fundacji. «Dlaczego zorganizowaliśmy tę konferencję? W związku z reformą edukacji na Ukrainie zaistniała potrzeba ścisłej współpracy z dyrektorami oraz ich zastępcami, aby przekazać im jak najwięcej informacji na temat wdrażania tych zmian» – podkreśliła Jana Capuk.

Przypomniała, że pod koniec poprzednich konferencji uczestnicy wypełniali ankiety, w których pisali m.in. swoje życzenia dotyczące przyszłych spotkań: «Wskazywali na konieczność przeprowadzenia zajęć z rozwiązywania konfliktów, ponieważ wszyscy pracujemy z dziećmi, rodzicami, co często wiąże się z różnymi sytuacjami konfliktowymi, z którymi należy dawać sobie radę. Także ostatnio głośno jest o problemie znęcania się i zastraszania w szkołach. Niestety, dziecko czasami zaczyna być nękanie jeszcze w przedszkolu».

W ED-konferencji w Łucku wzięli udział dyrektor jednej z polskich szkół Adam Olejnik, dyrektor Specjalnej Ogólnokształcącej Szkoły z Internatem w Winnikach, założycielka i prezes organizacji Szkoła Marzeń Lilia Swystowycz, burmistrz Radzyna Chełmińskiego Krzysztof Chodubski, wolontariusz Korpusu Pokoju Władimir Leontiew, prawnik, asystent adwokata Wołodimir Werem-

czuk i dyrektorka Łuckiego Centrum Świadczenia Bezpłatnej Wtórnej Pomocy Prawnej Olga Kudrycka.

Jana Capuk podkreśliła, że Fundacja Rozwoju Młodzieży Wiejskiej realizuje także inne projekty. Na przykład już w październiku rozpocznie się program, w ramach którego ukraińscy nauczyciele odwiedzą Polskę, aby zdobyć doświadczenie od kolegów i podzielić się swoimi.

«Na początku października, w ramach wymiany młodzieży, przyjadą do nas polskie dzieci, które zamieszkają w ukraińskich rodzinach. Organizujemy podobne wymiany już drugi rok. Wcześniej nasze dzieci jeździły do Polski i mieszkaly w polskich rodzinach, chodzą do polskich szkół. W ten sposób uczniowie uczą się innej kultury, języka, uczą się tolerancji, szacunku do siebie, znajdują nowych przyjaciół» – powiedziała Jana Capuk.

Olga SZERSZEN
Zdjęcia autorki

z dyrektorami ta ichnimi zastupnikami щодо того, як втілювати ці зміни в життя», – сказала Яна Цапук.

Вона пригадала, що на закінчення попередніх конференцій учасники заповнювали анкети, де висловлювали свої побажання стосовно майбутніх зустрічей: «Вони вказували на необхідність провести заняття з конфліктології, адже ми всі працюємо з дітьми, батьками, що часто передбачає різні конфліктні ситуації, із якими потрібно справлятися. Також останнім часом стала дуже популярною тема булінгу в школах. На жаль, дитину інколи починають цькувати ще в садочку».

Як експерти до проведення ED-konferencji в Луцьку долучилися, зокрема, директор однієї з польських шкіл Адам Олейнік, директорка Винниківської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату, засновниця та голова ГО «Школа мрій» Лілія Свистович, бурмістр Радзіня-Хелмінського Кшиштоф Ходубський, волонтер Корпусу миру Владімір Леонтєв, юрист, помічник адвоката Володимир Веремчук і директорка Луцького місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги Ольга Кудрицька.

Окрім того, Яна Цапук наголосила, що фундація реалізує також інші проекти. Наприклад, у жовтні розпочнеться програма, завдяки якій українські вчителі відвідають Польщу, щоби набратися досвіду в колег і, звісно, поділитися з ними своїми напрацюваннями.

«На початку жовтня в рамках молодіжних обмінів до нас прийдуть польські діти, які житимуть в українських сім'ях. Загалом ми вже другий рік реалізуємо подібні обміни. Раніше наші діти їздили до Польщі та мешкали в польських родин, ходили до польських шкіл. У такий спосіб діти вивчають іншу культуру, мову, вчать толерантності, поваги одне до одного, знаходять нових друзів», – поділилася Яна Цапук.

Ольга ШЕРШЕНЬ
Фото авторки

«На початку Школи Летньої не була захоплена тим, że muszę uczyć się na wakacjach, ale z każdym dniem coraz mniej mi się chciało do domu. Zaprzyjaźniłam się tu z wieloma fajnymi ludźmi. Bardzo mi się spodobały zajęcia z animacji oraz te, na których malowaliśmy ikony i projektowaliśmy ubrania» – podzieliła się swoimi wrażeniami Katarzyna Wjun z Równego. Maksym Kozłow z Maniewicz również powiedział, że zajęcia były bardzo ciekawe i nikt się nie nudził: «W programie było dużo gier sportowych, a zajęcia z art-terapii pomagały

nam rozwijać wyobraźnię i pozbywać się stresu».

Na zakończenie Szkoły Letniej wicekonsul Konsulatu Generalnego RP w Łucku Teresa Chruszcz wręczyła wszystkim dyplomy, nagrody i podziękowania. Po uroczystym zakończeniu zajęć w VIII Letniej Szkole w Zamłynie, uczniowie udali się na kilkudniową wycieczkę do Lublina i Kazimierza Dolnego.

Natalia BALECKA
Towarzystwo Kultury Polskiej w Kowlu
Foto: Natalia BALECKA, Konsulat Generalny RP w Łucku

str. 1

«На початку школи в мене не викликало захоплення те, що потрібно вчитися на канікулах. Але з кожним днем усе менше хотілося додому. Я познайомилася тут із багатьма чудовими людьми. Мені дуже сподобалися заняття з анімалістики й ті, на яких ми малювали ікони та займалися дизайном одягу», – поділилася своїми враженнями Катерина В'юн із Рівного. Максим Козлов із Маневичів розказав, що заняття були дуже цікаві й ніхто не сумував: «У програмі було багато спортивних ігор, а заняття з арт-терапії

допомогли нам розвинути уяву і позбутися стресу».

На закінчення літньої школи віце-консул Генерального консульства РП у Луцьку Тереза Хрущ вручила всім дипломи, нагороди і подяки. В останні дні, згідно з програмою, учасники VIII Літньої школи в Замлинні відвідали Люблін і Казімеж-Дольний.

Natalia BALECKA,
Towarzystwo Kultury Polskiej w Kowlu
Foto: Natalia BALECKA,
Генеральне консульство РП у Луцьку

Pracowity sierpień w Tarnopolu

Працьовитий серпень у Тернополі

W tym roku sierpień okazał się bardzo pracowity i owocny dla dzieci z punktu nauczania języka polskiego przy Polonijnym Stowarzyszeniu Kulturalno-Oświatowym w Tarnopolu.

У цьому році для дітей із осередку навчання польської мови, що діє при Тернопільському культурно-просвітницькому полонійному товаристві, серпень видався дуже плідним.

Dzięki dofinansowaniu Sejmu i Senatu za pośrednictwem Fundacji «Pomoc Polakom na Wschodzie» w Polonijnym Stowarzyszeniu Kulturalno-Oświatowym w Tarnopolu trwa realizacja trzech projektów: Letniej Szkoły Języka Polskiego, warsztatów plastycznych oraz kursu historii Polski dla dzieci i młodzieży.

W trakcie zajęć Letniej Szkoły Języka Polskiego uczniowie prezentowali siebie oraz swoje miejscowości – Tarnopol i Zbaraż, zwiedzali Muzeum Sztuki i uczyli się o znanych polskich malarzach, zwiedzali Centrum Nauki i opowiadali o znanych Polakach. Szkoła będzie trwała do piątku, 17 sierpnia, jej podsumowaniem będzie wyjazd do Wierchowni.

Na warsztatach plastycznych prowadzonych przez miejscową malarkę i pedagoga Irynę Szust w studiu «The Blue Bird» dzieci i nastolatki poznają twórczość współczesnych polskich malarzy oraz próbują stworzyć własne obrazy.

Kurs historii daje możliwość poznania dziejów Polski od pradawnych czasów do dziś, wykorzystując nie tylko zwykłe podręczniki, ale także filmy, gry edukacyjne, prezentacje i puzzle.

Maryna WOJNOWA,
Polonijne Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe
w Tarnopolu

Zwďaka finansowaniu Sejmu i Senatu RP, otrzymanemu za pośrednictwem fundu «Допомога полякам на Сході», в Тернопільському культурно-просвітницькому полонійному товаристві нині триває реалізація трьох проєктів: літньої школи польської мови, занять із малярства та курсу історії Польщі для дітей і молоді.

Під час літньої школи польської мови учні представляли себе та свої міста, Тернопіль і Збараж, відвідували Художній музей, пізнавали життя і творчість відомих польських художників, побували в Центрі науки та підготували розповіді про відомих поляків. Школа триватиме до п'ятниці, 17 серпня. На завершення її учасники відвідають Верхівню.

На заняттях із малярства, які проводить місцева художниця і педагог Ірина Шуст у студії «The Blue Bird», діти ознайомлюються з творчістю сучасних польських художників і намагаються створити власні картини.

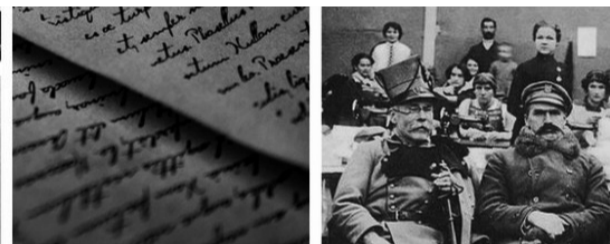
Курс історії дає можливість пізнати історію Польщі від найдавніших часів до сьогодення. Допомагають у цьому не лише звичайні підручники, але й фільми, дидактичні ігри, презентації та пазли.

Марина ВОЙНОВА,
Тернопільське культурно-просвітницьке
полонійне товариство

Opowiedz mi o Polsce

Portal «Informator dla Aktywnych» prowadzony przez Fundację «Pomoc Polakom na Wschodzie» ogłosił trzy konkursy. Wszelkie informacje na ten temat dostępne są na stronie internetowej IDA (ida.pol.org.pl) w zakładce «Konkursy».

Opowiedz mi o Polsce
KONKURS LITERACKI

Konkurs z okazji 100. rocznicy
odzyskania przez Polskę
Niepodległości

Opowiedz mi o Polsce
HISTORIE RODZINNE

Konkurs z okazji 100. rocznicy
odzyskania przez Polskę
Niepodległości

Opowiedz mi o Polsce
KONKURS FILMOWY

Konkurs z okazji 100. rocznicy
odzyskania przez Polskę
Niepodległości

Łuck na łamach «Tygodnika Ilustrowanego»

Луцьк на сторінках «Ілюстрованого тижневика»

«Tygodnik Ilustrowany» był chyba jednym z najciekawszych i najważniejszych czasopism drugiej połowy XIX wieku, poświęcających wiele miejsca tematyce krajoznawczej.

«Tygodnik Ilustrowany» – ogólnopolskie czasopismo literacko-kulturalne i społeczno-polityczne, wydawane w Warszawie latach 1859–1939. Pismo rozprowadzane było w zachodniej części Imperium Rosyjskiego, głównie na ziemiach polskich. Na jego łamach publikowane były aktualności ze świata malarstwa, literatury, nauki, rolnictwa, przemysłu i wynalazków. Teksty poświęcano również sztuce ludowej, folklorowi, archeologii, dawnej i współczesnej architekturze. W poszczególnych okresach tygodnik prowadził również rubrykę rozrywkową, gdzie ukazywały się m.in. zadania dla gry w szachy czy rebusy.

«Tygodnik Ilustrowany» powstał z inicjatywy Franciszka Maksymiliana Sobieszczańskiego, natomiast jego założycielem i wydawcą w latach 1859–1882 był Józef Unger. W 1882 r. czasopismo przejęła spółka Gebethner i Wolff, a w 1886 r. redakcję przejął Józef Wolff. W okresie międzywojennym często się zmieniał skład redakcji, a popularność pisma stopniowo malała. Pod koniec lat 30. XX wieku stało się ono niewyróżniającym się magazynem literackim.

W różnych okresach z «Tygodnikiem Ilustrowanym» współpracowali najsłynniejsi ówczesni pisarze, m.in. Henryk Sienkiewicz, Eliza Orzeszkowa, Bolesław Prus i Józef Kraszewski. Właśnie na łamach tygodnika w 1884 r. po raz pierwszy opublikowano powieść «Ogniem i mieczem» Henryka Sienkiewicza, a w latach 1897–1900

jego powieść «Krzyżacy». Swoje wiersze publikowała tu także Maria Konopnicka, która później robiła dla tygodnika przekłady z języków obcych.

Do końca XIX wieku większość ilustracji w tygodniku wykonywano techniką drzeworytniczą. Czasopismo odegrało ważną rolę w rozwoju grafiki. Współpracowało z nim wielu polskich artystów, a w latach 60. XIX wieku kierownikiem artystycznym pisma był Juliusz Kossak – jeden z najwybitniejszych polskich malarzy.

Najwięcej miejsca w czasopiśmie zajmował dział literacki, ale nas bardziej interesuje dział krajoznawczy oraz historyczny, w których wiele miejsca poświęcono zabytkom, świątynom, typom ludowym z różnych zakątków świata. Trudno znaleźć miasto lub zamek, o których nie napisałby «Tygodnik Ilustrowany».

Ze względu na ikonografię najbardziej nas zainteresował nr 289 z 8 kwietnia 1865 r. Poza dwoma widokami zamku Lubarta możemy w nim zobaczyć najstarszy widok cerkwi Podwyższenia Krzyża Pańskiego w Łucku oraz najstarszą panoramę Łucka od strony Krasnego. Autorem tych drzeworytów, powstałych na podstawie rysunków Aleksandra Leszczyńskiego i Adolfa Kozarskiego, był Kazimierz Krzyżanowski. Oba te widoki zobaczymy później w piątym tomie pt. «Małorosja, Podole i Wołyń» wielotomowej publikacji «Malownicza Rosja», który uka-

«Ілюстрований тижневик» був, мабуть, найцікавішим та найважливішим журналом другої половини XIX ст., який присвячував особливу увагу краєзнавчій тематиці.

Загальнопольський літературно-художній та громадсько-політичний журнал «Ілюстрований тижневик» виходив у Варшаві в 1859–1939 рр. Його розповсюджували в західній частині Російської імперії, звичайно, найбільше на території Польщі. Видання писало про найважливіші події, пам'ятки архітектури, публікувало біографії відомих людей, враження від подорожей, романи та поезію. На сторінках журналу розміщували новини зі світу культури, науки, сільського господарства, промисловості й винаходів. У деякі періоди тижневик мав теж розважальну рубрику, в якій можна було знайти завдання з гри в шахи та ребуси.

«Ілюстрований тижневик» з'явився з ініціативи Францішка-Максиміліана Собещанського, але його засновником і видавцем у 1859–1882 рр. був Юзеф Унгер. У 1882 р. журнал став власністю спілки «Гебетнер і Вольф», а в 1886 р. редакція перейшла під керівництво Юзефа Вольфа. Згодом, у міжвоєнний період, редакція видання часто змінювалася, а журнал почав втрачати свою популярність. Наприкінці 1930-х років він став звичайним літературним щотижневиком, який особливо нічим не вирізнявся серед інших видань.

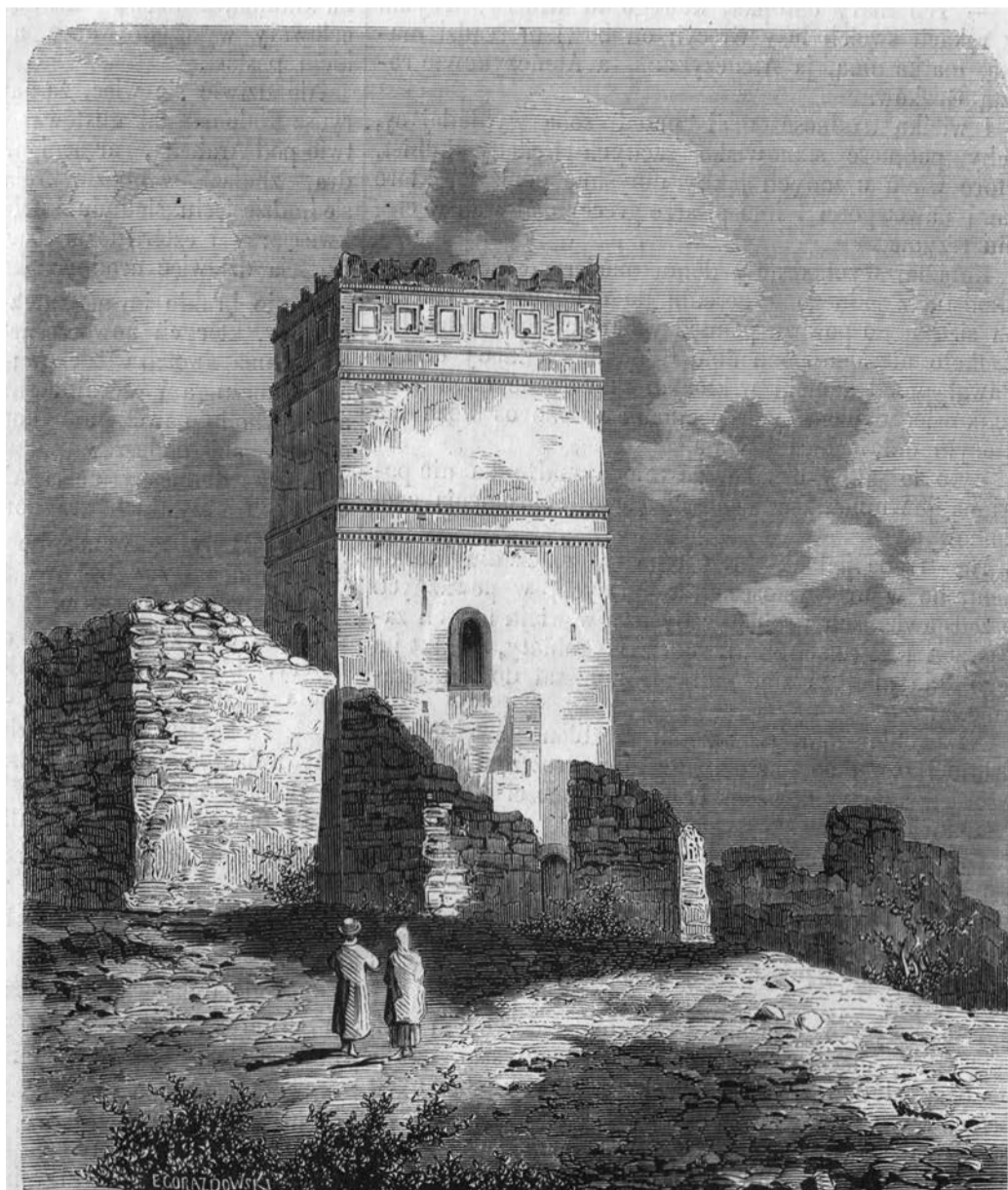
На різних етапах діяльності з «Ілюстрованим тижневиком» співпрацювали найвидатніші письменники сучасності, зокрема Генрик Сенкевич, Еліза Ожешко, Боєслав Прус та Юзеф Крашевський. Саме на сторінках «Ілюстрова-

ного тижневика» у 1884 р. уперше був опублікований роман Генрика Сенкевича «Вогнем і мечем», а в 1897–1900 р. – його роман «Хрестовосці». Також у тижневик друкувала свій цикл віршів видатна польська письменниця Марія Конопницька, яка згодом перекладала для журналу новинки зарубіжної літератури.

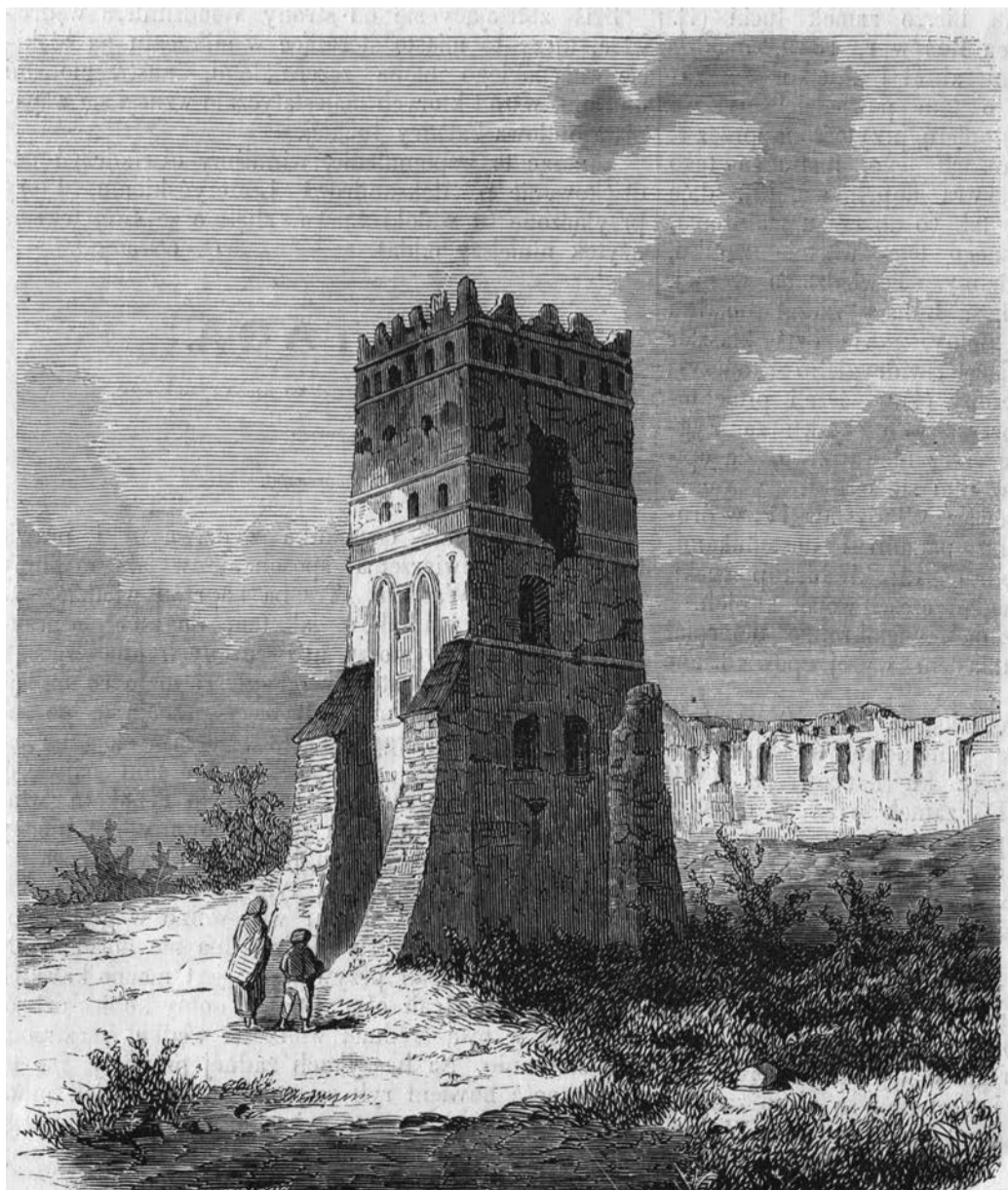
До кінця XIX ст. більшість ілюстрацій у виданні виконували технікою ксилографії або дереворитом. Журнал відіграв важливу роль у розвитку графічної ілюстрації. Із ним співпрацювали багато відомих польських митців, а в 1860-х роках художнім керівником редакції був Юліуш Косак – один із найвидатніших польських художників.

Найбільшим розділом журналу зазвичай був літературний, проте для нас найцікавішими є краєзнавчий та історичний. У них описано багато пам'яток архітектури, святинь, народних типів із різних куточків світу. Важко знайти місто чи замок, про які не згадувалося б на сторінках «Ілюстрованого тижневика».

З огляду на іконографію, найцікавішим для нас є № 289 за 8 квітня 1865 р. У ньому, крім двох сюжетів із замком Любарта, можемо побачити найдревніший вид Хрестовоздвиженської церкви та найдавніший панорамний вид Луцька зі сторони Красного. Автором цих дереворитів, створених на основі малюнків Александра Лещинського та Адольфа Козарського, був Казімеж Кжижановський. Згодом

WIDOK WIEŻY POŁUDNIOWO-WSCHODNIĘJ W ZAMKU ŁUCKIM.

WIDOK WIEŻY ZACHODNIĘJ W ZAMKU ŁUCKIM.

zał się w 1897 r. pod redakcją geografa Piotra Siemionowa-Tian-Szanskiego.

20 lipca 1872 r. w nr 238 «Tygodnika Ilustrowanego» ukazał się artykuł o Łucku z dwiema rycinami, przedstawiającymi były kościół bernardynów (obecnie prawosławny Sobór Świętej Trójcy) oraz widok na kościół i klasztor dominikanów. Był to drugi i ostatni numer tygodnika, w którym widoki Łucka wykonano techniką drzeworytu. Kolejne wykonywano już innymi technikami drukarskimi.

Pod koniec 1910 r. tygodnik opublikował cykl «Notatki Wołyńskie» Bolesława Prusa z ciekawymi wspomnieniami o Łucku i jego mieszkańcach. W nr 34, który ukazał się w sierpniu 1912 r., pojawił się artykuł o łuckich Karaimach zilustrowany zdjęciami wnętrza karaimskiej kienesy oraz portretem karaimskiego uczonego, i literata Abrahama Firkowicza. 28 czerwca 1919 r. «Tygodnik Ilustrowany» opublikował artykuł poświęcony 350-leciu włączenia Wołynia do Polski – ilustracją do niego było zdjęcie wiecu na Placu Zamkowym w Łucku. W nr 27 z 4 lipca 1925 r. ukazał się artykuł Witolda Giełżyńskiego «Rozmach amerykański w murach średniowiecza» zilustrowany

dziesięcioma zdjęciami Henryka Poddebskiego. Redaktorzy wspomnieli również o klęsce powodzi w Łucku w 1932 r., podając w nr 17 zdjęcie wezbranych wód Sapalajówki w rejonie ulicy Matejki (obecnie Jaroszczuka). W pozostałych numerach «Tygodnika Ilustrowanego» można było przeczytać niewielkie wzmianki o Wołyniu, w tym o Łucku.

WIKTOR LITEWCZUK

Na zdjęciach: 1. Widok wieży południowo-wschodniej w Zamku Łuckim. Drzeworyt opublikowany w nr 289 z 8 kwietnia 1865 r. 2. Widok wieży zachodniej w Zamku Łuckim. Drzeworyt opublikowany w nr 289 z 8 kwietnia 1865 r. 3. Kościół bernardynów. Drzeworyt. Nr 238 «Tygodnika Ilustrowanego» z 20 lipca 1872 r. 4. Kościół i klasztor dominikanów. Drzeworyt autorstwa Edwarda Drażkiewicza na podstawie rysunku Tolińskiego, opublikowany w nr 238 «Tygodnika Ilustrowanego» z 20 lipca 1872 r. 5. Wybrzeże Styru z synagogą. Zdjęcie Henryka Poddebskiego, opublikowane w nr 27 «Tygodnika Ilustrowanego» z 4 lipca 1925 r. 6. Cerkiew Podwyższenia Krzyża Pańskiego w Łucku. Drzeworyt opublikowany w nr 289 z 8 kwietnia 1865 r. 7. Abraham Firkowicz. «Tygodnik Ilustrowany», nr 34 z 24 sierpnia 1912 r.

obidwa ci сюжети можемо побачити в п'ятому томі під назвою «Малоросія, Поділля і Волинь» легендарного багатотомника «Мальовнича Росія», виданого в 1897 р. під редакцією видатного географа Петра Семенова-Тянь-Шанського.

20 липня 1872 р. у № 238 «Ілюстрованого тижневика» вийшла стаття про Луцьк із двома гравюрами, на яких зображено колишній костел бернардинів (нині Свято-Троїцький кафедральний собор) та вид на костел і монастир домініканців. Це був другий і останній випуск тижневика, в якому види Луцька виконано технікою деревориту. Наступні сюжети виготовляли друкарським способом.

Під кінець 1910 р. тижневик опублікував цикл «Волинські нотатки» Болеслава Пруса із цікавими спогадами та враженнями про Луцьк та його мешканців. У № 34, який вийшов у серпні 1912 р., з'явилася стаття про луцьких караїмів зі знімками інтер'єру караїмської кенеси та портретом караїмського вченого, письменника Авраама Фірковича. 28 червня 1919 р. «Ілюстрований тижневик» надрукував статтю з нагоди 350-річчя приєднання Волині до Польщі, проілюструвавши її фотографією

мітингу на Замковій площі. У № 27 за 4 липня 1925 р. побачила світ стаття Вітольда Гелжинського про Луцьк під назвою «Американський розмах у мурх Середньовіччя», проілюстрована десятьма знімками Генрика Поддембського. Редактори також не оминули увагою страшенну луцьку повінь 1932 р., розмістивши в № 17 фото розливу Сапалаївки в районі вулиці Матеїка (нині Ярошука). В інших номерах «Ілюстрованого тижневика» можна було прочитати невеличкі замітки на волинську та, зокрема, луцьку тематику.

ВІКТОР ЛІТЕВЧУК

На фото: 1. Південно-східна вежа Луцького замку. Дереворит із № 289 «Ілюстрованого тижневика» за 8 квітня 1865 р. 2. Західна вежа Луцького замку. Дереворит із № 289 «Ілюстрованого тижневика» за 8 квітня 1865 р. 3. Bernardynський костел. Дереворит із № 238 «Ілюстрованого тижневика» за 20 липня 1872 р. 4. Домініканський костел і монастир. Дереворит роботи Едварда Дронжєвича з малюнка Толінського, опублікований у № 238 «Ілюстрованого тижневика» за 20 липня 1872 р. 5. Набережна Стиру і синагога. Фото Генрика Поддембського, опубліковане в № 27 «Ілюстрованого тижневика» за 4 липня 1925 р. 6. Хрестовоздвиженська церква в Луцьку. Дереворит із № 289 «Ілюстрованого тижневика» за 8 квітня 1865 р. 7. Авраам Фіркович. «Ілюстрований тижневик», № 34 за 24 серпня 1912 р.

Łuck. Były kościół o. o. bernardynów.

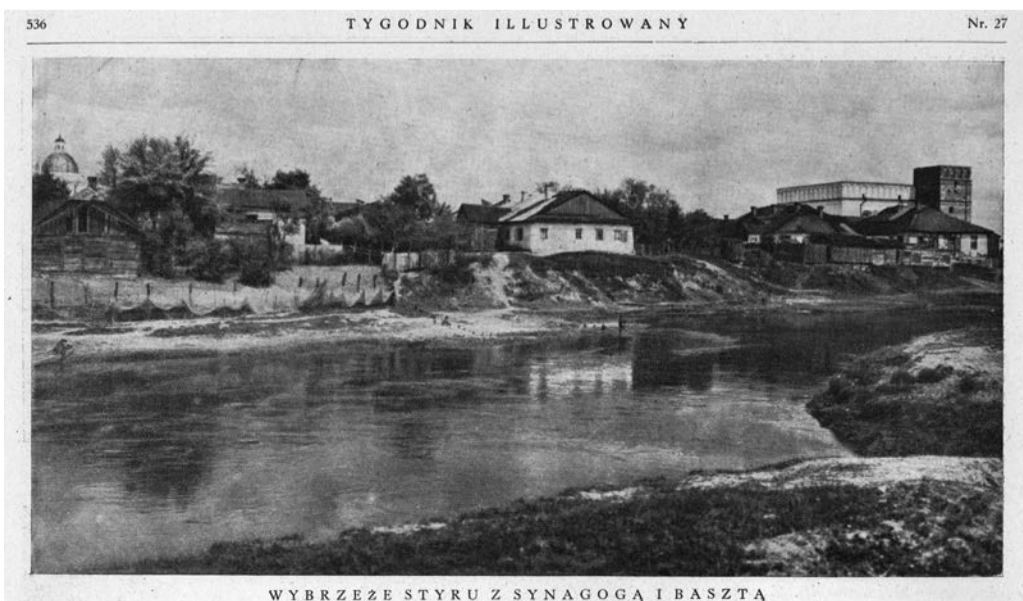
WIDOK RUIN SOBORU O. O. BAZYLIANÓW W ŁUCKU.

Łuck. Były kościół i klasztor o. o. dominikanów.

A. S. Firkowicz, uczoney Hazan karaimski.

WYBRZEŻE STYRU Z SYNAGOGĄ I BASZTĄ

Повrót do domu

Повернення додому

Пропонуємо сьогодні нашим Читачам шосту, останню, частину спогадів Владислава Леховича, які опрацювала та уклала його внучка Данута Вельгош із Перемишля. Автор цього пам'ятника по siedmiu latach, czterech miesiącach i trzech dniach powrócił do rodzinnego Przeworska.

Пропонуємо нашим Читачам шосту, останню, частину спогадів Владислава Леховича, які опрацювала та уклала його внучка Данута Вельгош із Перемишля. Автор цих мемуарів через сім років, чотири місяці і три дні повернувся до рідного Пшеворська.

Kilka dni po kapitulacji Niemiec w oddziałach odbywały się zebrania informacyjne o sytuacji w kraju i obecnym układzie politycznym na świecie prowadzone przez oficerów wydziału 2-go. Zebranie w batalionie łączności obsługiwał porucznik Grot na specjalnie zradiofonizowanym na tę okazję placu. Przewidywał on powrót do Ojczyzny z całym korpusem, w pełnym umundurowaniu i uzbrojeniu, obrzucanie kwiatami przez rodaków, ale dopiero po uregulowaniu stosunków pomiędzy ZSRR a władzami alianckimi. Zadawano mu pytania, czy nie będą, jak ich przodkowie, wracać z obczyzny o kiju zebraczym? Czy Ojczyzna nie potraktuje ich po macoszemu, jak kiedyś Hallerczyków? Oficer był pewny tego, że: «Tylko my będziemy dyktować warunki». Dla odprężenia żołnierzy, także dlatego, aby nie myśleli o zmarłych kolegach czy też rodzinie w kraju, organizowano wycieczki i imprezy rozrywkowo-kulturalne. Była okazja zwiedzenia Bolonii, Modeny, Reggio, Parmy, Pieceny, Torino, Milano, Como, Verony, Padwy, Asyża i najpiękniejszej z tego wszystkiego, Wenecji.

17 czerwca wyjechali do Imoli, po trzech dniach do Bolonii, a następnie do S. Giorgio, gdzie zakwaterowani byli nad małym potoczkiem w namiotach opodal dobrze naświetlonej słońcem winnicy. Dowództwo zaś było w pewnym oddaleniu, w pałacu magnata włoskiego, który to uciekł razem z Niemcami. Oddziały, mocno przerzedzone, uzupełniono o ochotników z obozów jenieckich przeważnie z pochodzenia Ślązaków oraz napływających w większości z Austrii pracowników pracy przymusowej. Wszyscy byli żądni wieści z kraju, ze stron rodzinnych, ale takich wieści było niewiele. W międzyczasie wyjeżdżały pierwsze transporty do kraju. Wyjeżdżający obiecywali dać znać, co się dzieje w Polsce i zawiadomić nasze rodziny.

Rzadko kto z dowódców oficjalnie żegnał swoich byłych żołnierzy, a jeśli to robił to nie publicznie. Żołnierze zgłaszający chęć powrotu do kraju, byli natychmiast izolowani od reszty kolegów i jeszcze starano się ich odwieść od tego zamiaru. Tłumaczono, że w kraju najprawdopodobniej czekają ich represje i obozy pracy gorsze niż w ZSRR. Dla całej reszty pozostających w oczekiwaniu każdy taki wyjazd kolegi był także wielkim przeżyciem. Od kilku lat bowiem wszyscy byli razem i żyli jak rodzina. Dzielili się nieraz ostatnim kęsem chleba i ratowali się często od niechybnej śmierci, która w czasie wojny groziła każdemu niezależnie od przydziału, stanowiska i stopnia.

3 października 1945 r. w związku z porą deszczową i chłodami, zmienili kwatery, przynosząc się do miasteczka Falconara. Życie nadal było jednakowo monotonne, a jednocześnie pełne obaw o jutro, tyle że nie stacjonowali pod namiotami.

Mieszkańcy miasteczka utrzymywali stosunki z wojskiem w zależności od spodziewanych korzyści materialnych. Zdarzały się tu przypadki okradania żołnierskich kwater pomimo środ-

ków ostrożności. Złodzieje zabierali dosłownie wszystko, starając się robić to tak, aby na pierwszy rzut oka nie było widać niczego. Z tego powodu zdarzały się nieporozumienia między żołnierzami, a nawet oficerami wyższych stopni, którzy posądzając się wzajemnie, wyzywali się i skakali sobie do oczu. Jak się później okazało złodziejski proceder uprawiały zorganizowane bandy trudne do wykrycia, bo siedziby swoje miały wysoko w górach. Okradały nie tylko żołnierzy i oficerów, ale i miejscową ludność, wojskowe magazyny, transporty, części z samochodów, kradły dosłownie wszystko. Bandy te rekrutowały się często z dezertersów różnych narodowości, w tym także kobiet. W stosunku do tych ludzi były stosowane dotkliwie kary z wyrokami śmierci włącznie. Przypadki uczestnictwa Polaków w tych bandach były wyjątkowo przykre i były rysą na honorze dobrego imienia Polaka. Tutaj dopiero widać było, że wojna otworzyła bramy więzień ludziom o różnej reputacji.

7 kwietnia 1946 r. przeniesiono ich do Ancony i zakwaterowano w koszarach Caserma Villarey. Był to stary budynek, olbrzymi o ogromnych salach, szerokich korytarzach i wylotach do żołnierskich butów schodach.

Władysław Lechowicz mieszkał tam w jednej z mniejszych sal o metrażu około 70 metrów kwadratowych wraz z plutonowym Władysławem Gajewskim i kapralem Józefem Bagińskim. Wejście do tej sali prowadziło przez kancelarię. Wygody zazdrościł im nawet sam dowódca porucznik Ziemiak, który musiał mieszkać w budynku dla oficerów. Czuł się tam dość niezręcznie, a to z powodu zakwaterowania w bezpośredniej bliskości kapelana.

W Anconie odwiedzało Władysława Lechowicza często sporo znajomych rodaków z innych formacji wojskowych. Czasem zostawali na kilka dni. Nie miał problemu z ich zakwaterowaniem czy wyżywieniem, bowiem w tym okresie pełnił funkcję podoficera gospodarczego. Dostawienie dodatkowego łóżka polowego nie było problemem. Wyżywienie było bardzo dobre, pomimo że z wojskowych zapasów karmiono także cywili z obozów polskich.

Zmniejszone etaty żołnierskie w poszczególnych oddziałach powstałe na skutek strat wojennych w ludziach, a później także z powodu wyjazdów do kraju uzupełniano repatriantami napływającymi z Austrii, Czechosłowacji, Niemiec, Francji, a nawet uciekinierów z Polski. Wielu kolegów w ich gronie znalazło znajomych, rodziców, rodzeństwo, dzieci i żony. Zdarzało się, że żony przybywały z dodatkowym przychowkiem wojennym. Byli tacy, którzy przyjmowali to jakoś i cieszyli się tym, że w końcu spotkali się i że są cali i zdrowi. Byli też tacy, którzy nie przyjmowali żadnych tłumaczeń, pomimo że podczas tej wojennej tułaczki sami swoją moralność nieraz wystawiali na szwank i sami nie byli bez grzechu. Wielu też żołnierzy w tym okresie zawarło związki małżeńskie z Włoszkami, jak też ochotniczkami Pomocniczej Służby Kobiet, czy też dziewczętami

Через кілька днів після капітуляції Німеччини у військових частинах проходили інформаційні збори щодо становища Польщі й актуальної політичної ситуації у світі, які проводили офіцери 2-го відділу. Збори у зв'язковому батальйоні організував поручник Грот. Відбувалися вони на площі, яку спеціально для цієї нагоди обладнали репродукторами. Він говорив про повернення на Батьківщину всім корпусом, у повному обмундируванні та з усім озброєнням, про те, що співвітчизники закидватимуть їх квітами, а також про те, що повернуться вони лише після врегулювання відносин між СРСР та союзниками. Солдати запитували, чи вони не будуть, як їхні попередники, вертатися з чужини жебраками? Чи Батьківщина не поставиться до них як мачуха, як було із солдатами генерала Галлера? Офіцер же впевнено стверджував: «Тільки ми будемо диктувати умови». Для того, аби зняти напругу, а також щоб солдати не думали про померлих товаришів чи про сім'ю, яка залишилася на Батьківщині, влаштовували екскурсії та розважально-культурні заходи. Була нагода відвідати Болонью, Модену, Реджо, Парму, П'яченцу, Турин, Мілан, Como, Верону, Падую, Ассізі й найпрекраснішу Венецію.

17 червня частина Владислава Леховича відбула до Імоли, через три дні до Болоньї, а потім до Сан-Джорджо, де солдати розділювалися над невеликою річкою в наметах поблизу добре освітленого сонцем виноградника. Командування розмістилося дещо далі, в палаці італійського магната, який утік разом із німцями. Частини, дуже поріділі, поповнили добровольці з таборів для військовополонених, за походженням переважно сілезці, та особи, вивезені на примусові роботи, які прибували сюди здебільшого з Австрії. Всі жадібно хотіли почути звістки з Батьківщини, з рідних сторін, але таких новин було небагато. Тим часом перші групи солдатів уже вирушали додому. Ті, що виїжджали, обіцяли дати знати, що діється в Польщі, й повідомити сім'ї колег.

Рідко хто з командирів офіційно прощався зі своїми колишніми солдатами, а якщо й робив це, то не привселюдно. Солдатів, які заявляли про бажання повернутися на Батьківщину, негайно ізолювали від решти товаришів і намагалися відмовити від цього наміру. Їм втокмачували, що в Польщі, найімовірніше, на них чекають репресії і трудові табори, гірші, ніж у СРСР. Для всіх тих, хто залишався, кожен такий виїзд бойового товариша був великим переживанням, адже протягом кількох років вони разом служили і жили, як родина, ділилися останнім шматком хліба й не раз рятувалися від неминучої смерті, яка під час війни загрожувала кожному, незалежно від місця служби, посади чи звання.

3 жовтня 1945 р., у зв'язку з дощовим сезоном і холодами, частина Владислава Леховича змінила місце дислокації та переселилася до містечка Фальконара. Життя й надалі

залишалося однаково монотонним і одночасно сповненим побоювань про завтрашній день, добре хоч, що не жили вже в наметах.

Мешканці міста підтримували відносини з військом залежно від сподіваної матеріальної вигоди. Траплялося, що обкрадали солдатські квартири, попри всі заходи безпеки. Злодії забирали все, стараючись це робити так, щоб на перший погляд нічого не було помітно. Через це ставалися непорозуміння між солдатами й навіть між офіцерами вищого рангу, які, підозрюючи один одного, гиркалися й шарпалися між собою. Як виявилось пізніше, злодійським ремеслом займалися організовані банди, які важко було викрити, адже вони переховувалися високо в горах. Такі злочинні групи обкрадали не лише солдатів і офіцерів, а й місцеве населення, військові склади, транспорт, викрадали автомобільні запчастини тощо. Ці банди часто склалися з дезертирів різних національностей, до них входили також і жінки. Щодо цих людей застосовували жорсткі покарання, включно зі смертними вирокami. Випадки участі в таких бандах поляків були винятково прикрими. Лишень тоді стало помітно, що війна випустила з в'язниць людей із різною репутацією.

7 квітня 1946 р. солдатів перевели до Анкони й розмістили в казармах Caserma Villarey. Це був старовинний будинок, велетенський, із величезними залами, широкими коридорами і сходами, стертими солдатськими черевиками.

Владислав Лехович жив там в одному з менших залів, метражем близько 70 м кв., разом із взводним Владиславом Гаєвським і капралом Юзефом Багінським. Щоб увійти до цього залу, треба було пройти через канцелярію. Такій зручності заздрив навіть сам командир, поручник Земняк, який був змушений жити в будинку для офіцерів. Він почувався там незручно, особливо через те, що поряд поселився капелан.

В Анконі Владислава Леховича часто відвідували знайомі співвітчизники з інших військових частин. Іноді залишалися на кілька днів. Він не мав проблем із тим, аби розмістити їх чи прогудувати, адже в той час виконував обов'язки молодшого офіцера господарської служби. Додати додаткове польове ліжко не було проблемою. Харчування було дуже добрим, навіть попри те, що військовими запасами годували також цивільних поляків із таборів.

Кадрову нестачу в солдатах у деяких частинах, що виникла внаслідок воєнних втрат, а пізніше через повернення на Батьківщину, поповнювали репатріантami, які прибували з Австрії, Чехословаччини, Німеччини, Франції, і навіть утікачами з Польщі. Багато однополчан серед них знайшли знайомих, батьків, братів, сестер, дітей і дружин. Траплялося, що дружини прибували з додатковим воєнним «поповненням». Були такі, що якимось із цих мирилися і раділи тому, що вони нарешті зустрілися живі та здорові. Були й такі, які не хотіли слухати

прибулими już po wojnie. Ci żołnierze mieli pozwolenie na zajmowanie kwater cywilnych w zasięgu stacjonowania oddziałów.

Wiadomości, które docierały do Ancony różnymi kanałami, nie były zachwycające. Każdy czekał na wiadomość od swojej rodziny. Niektórych opanowywała nadmierna nerwowość. Dochodziło do sprzeczek między najlepszymi przyjaciółmi. Chodziły słuchy, że listy wysyłane do kraju przez polskie poczty nie dochodzą, że są topione w morzu lub palone, bo na tyle wysłanej korespondencji nikt nie dostawał żadnej odpowiedzi. Zaczęto pisać innymi drogami, poprzez Polonię amerykańską, francuską i pocztę włoską. Zaczęły napływać wiadomości, że są to pierwsze listy, jakie otrzymują od dawno niewidzianych członków rodzin.

Władysław Lechowicz także tą drogą zaczął wysyłać wiadomości. Odpowiedzi doczekał się w pierwszych dniach maja. Przyszło przez rodzinę kolegi Dunajskiego, zamieszkałą we Francji. Z następnych listów dowiedział się także, że wiadomości wysłane poprzez Polonię amerykańską także docierały. Znając już braki występujące wtedy w Polsce zaczął wysyłać paczki z odzieżą i obuwiem. Przez wyjeżdżających do kraju podał pieniądze w kwocie 155 dolarów. Pieniądze te jednak nie dotarły z różnych przyczyn, a szkoda, bo pomogłyby rozwiązać wiele problemów, z jakimi w tym czasie borykała się jego rodzina.

W Anconie odbył się też mecz piłki nożnej pomiędzy reprezentacjami wojska polskiego i angielskiego. Pierwsze spotkanie Polacy wygrali przewagą dwóch bramek, a drugie, jak mówili wtajemniczeni, proponowano im przegrać, aby zachować prestiż Wielkiej Brytanii, za co jakoby Brytyjczyki zobowiązali się zasilić budżet potrzeb polskich kwotą tysiąca funtów. Ówczesne polskie władze uniesione honorem nie przyjęły tych warunków. Mecz odbył się przy udziale 100 tys. żołnierzy polskich i angielskich, generalicji, władz miasta i osób cywilnych. Anglicy ten mecz wygrali z przewagą siedmiu bramek pozwalając jedynie na strzelenie jednej bramki honorowej. Po skończonym meczu angielski generał powiedział, że proponując pieniądze za przegrany mecz, nie mieli na myśli przekupstwa czy zbebractwa, a jedynie chcieli sobie oszczędzić kosztów związanych ze ściąganiem najlepszych zawodników z terenu całego Dominium Brytyjskiego, a ich transport lotniczy kosztował trochę więcej.

2 października 1946 r. – wyjazd z Ancony, by przez Falconarę i Rzym dotrzeć do Neapolu, gdzie nastąpiło zdanie posiadanego przez wojsko sprzętu zmechanizowanego i ciężkiej broni. Aż żal było patrzeć, jak w przeważającej większości sprzęt ten pod nadzorem Anglików był niszczone przez jeńców niemieckich.

31 października 1946 r. opuszczali na zawsze Neapol. 1 listopada byli na wysokości Sycylii, dwa dni później mijali wyspy hiszpańskie, Maroko, wybrzeże Afryki, Gibraltar, aby 4 listopada minąć Oporto – granicę hiszpańsko-portugalską, a 6 listopada dotrzeć do Liverpoolu i Dublina.

7 listopada 1946 r. zawinęli do portu w Glasgow. Tu przenocowali w namiotach. Około południa dnia następnego odbyła się dokładna odprawa celna i z Glasgow wyjechali pociągiem do Carmathen, a następnie samochodami do obozów zwolnionych przez amerykańskie wojsko w Pembroke. Błazniane baraki miały dobre wyposażenie. Dokuczał tylko ustawiczny deszcz i zgnie zimno. Najważniejszym tematem rozmów było: «Co będzie z nimi dalej?» Miejscowa ludność nie okazywała żadnej życzliwości. Mieli wyraźnie dosyć obcego wojska.

27 listopada 1946 r. zostali przeniesieni do Withyush koło Haverfordwest do równie dobrze wyposażonego obozu. «Tutaj stosunki z miejscową ludnością były poprawne. Byliśmy zapraszani do pubów lub piwiarni na przysłowiową «bombe» pod warunkiem jednak płacenia każdy sam za siebie, a nawet do prywatnych domów». Dość zadziwiającą rzeczą dla Polaków było picie rozcieńczonej z wodą wódki małymi łyżkami. Żołnierze sądzili, że jest to związane z niezwykłą oszczędnością Anglików. Natomiast Polacy pijący przysłowiową «setkę» jednym haustem wywoływali w Anglikach zdziwienie i zdumienie, a właściciele pubów ostrzegali przed skutkami ewentualnego zatrucia alkoholem. Pobyt w Anglii był urozmaicany udziałem w zabawach tanecznych z odpłatnym bufetem.

W czasie pobytu Polaków w Wielkiej Brytanii, kraj nawiedziła zima stulecia. Spadły wielkie śniegi, a mroź z morskimi wiatrami dawały się bardzo we znaki. Wyginęły wtedy liczne stada owiec, w normalnych warunkach przez cały rok trzymane pod gołym niebem lub też mające za schronienie tylko prowizoryczne zadaszania. Wysokie

zasy śnieżne dochodzące do dwóch metrów wysokości odcięły komunikację kolejową i samochodową między miastami, uniemożliwiając zaopatrzenie w żywność i artykuły przemysłowe. Porwane zostały linie telefoniczne i wysokiego napięcia. Wymagały szybkiej naprawy. Żołnierze polscy, jak kiedyś w bitwie o Anglię i teraz, wzięli czynny udział pracując dniem i nocą niepomni na szykany, jakie czasem ich tu spotykały. Anglicy w prasie bardzo podkreślali ich ofiarność, ale już po opanowaniu sytuacji nie omieszkali dawać znowu do zrozumienia, że miejsce Polaka powinno być w Polsce.

10 maja 1947 r., po zdaniu sprzętu i zamowianych funkcji, Władysław Lechowicz pożegnał się z kolegami i przełożonymi i wraz z grupą żołnierzy wyjechał do obozu kwarantanny przed wyjazdem do kraju. Po kwarantannie 5 czerwca wyjechali do 95 Polskiego Obozu Repatriacyjnego w Stewarton, gdzie oczekiwali na statek do Polski. W obozie tym spotkał porucznika Antoniego Kowala zatrudnionego tam do rywczu. On i jego brat – Jan Kowal, oficer służby czynnej, pozostali w Anglii.

22 czerwca 1947 r. Władysław Lechowicz był już na pełnym morzu płynąc statkiem do Gdańska. W Gdańsku grała orkiestra wojskowa, witały ich tłumy przybyłych rodzin i mieszkańcy miasta. Duma rozpieła serce. Łez nie wstydzili się nikt. Kontrola celna i formalności repatriacyjne zostały załatwione 24 czerwca, a po przespanej nocy każdy otrzymał zaświadczenie upoważniające do przejazdu kolejną do swoich rodzinnych miejscowości. Wraz z nim wracali koledzy Józef Uberman z Dębowa oraz marynarz Roman Kaczmarz z Przeworska. Podróż z Gdańska do Przeworska trwała dwa dni z przesiadkami.

Od chwili wyjścia z domu w 1939 r. powrócił do niego po siedmiu latach, czterech miesiącach i trzech dniach. Jedyne zadośćuczynienie za te wszystkie lata to nagrody: Krzyż Walecznych (rozkaz nr 98/44 4.XIX.1944), Krzyż Monte Cassino (nr 40.755. L. dz. 3.504 26.VII.1944), Medal Wojska (legitymacja numer 18.650, rozkaz 165/46), Gwiazda za Wojnę 1939–1945, Gwiazda Italii 1939–1945 (rozkaz nr 51/45 1.IV.1946), The War Medal 1939–1945, Defence Medal 1939–1945 (rozkaz nr 2.120/46 12.XII.1946).

Bezpośrednio po powrocie miał trudności z zatrudnieniem i był kilkakrotnie przesłuchiwany. W końcu znalazł pracę w cukrowni «Przeworsk».

Mój dziadek, Władysław Lechowicz, syn Wincentego i Marii, ur. 17 czerwca 1909 r. w Przeworsku, był żonaty z Kazimierą, z domu Maciejewską. Zmarł 5 maja 1995 r. na zawał serca. Jest pochowany na cmentarzu w Przeworsku.

Zawsze pamiętam Go jako człowieka pogodnego i pełnego zaufania do ludzi. Wiele razy powtarzał, że gdyby na swojej drodze nie spotkał dobrych ludzi, to na pewno by nie przeżył. Żona Kazimiera nie przepadała nigdy za jego wojennymi opowieściami. Po latach zdaje sobie sprawę, jak jej musiało być ciężko: nagle została sama z dwójką malutkich dzieci na utrzymaniu. Myślę, że Ona, jak chyba wszystkie kobiety w tym trudnym czasie, była nie mniejszą bohaterką od swego męża.

Wspomnienia Władysława Lechowicza opracowała Danuta WIELGOSZ

Na foto z rodzinnego archiwum: 1. Władysław Lechowicz po wojnie. 2. Nagrobek Władysława i Kazimierzy Lechowiczów na cmentarzu komunalnym w Przeworsku.

jochni виправдань, хоч і самі під час воєнних поневірянь не раз зневажали мораллю. Багато солдатів у цей період уклали шлюби з італійками, польками із «Жіночої допоміжної служби» чи дівчатами, що прибули вже після війни. Цим солдатам дозволяли займати цивільні квартири в місцях дислокації своїх частин.

Новини, які доходили до Анкони різними каналами, захвату не викликали. Кожен чекав на звістку від своєї родини. Дехто надмірно нервувався, доходило навіть до суперечок між найкращими друзями. Ходили чутки, що листи, надіслані додому польською поштою, не доходять, що їх топлять у морі або палять, адже на велику кількість висланих листів не надійшло жодної відповіді. Почали слати іншими шляхами, через американську і французьку Полоню, італійською поштою. У відповідях, які отримували на ці листи від своїх рідних, йшлося про те, що це перші звістки, які до них дійшли.

Владислав Лехович також почав надсилати повідомлення цим шляхом. Відповіді дочекався в перші дні травня. Вона надійшла через родичів однополчанина Дунайського, котрі жили у Франції. З наступних звісток він довідався, що листи, які вислав через американську Полоню, теж доходили. Знаючи вже, що в Польщі було тоді сутужно, почав висилати посилки з одягом та взуттям. Через тих, хто повертався на Батьківщину, передав 155 доларів. Однак ці гроші з невідомих причин не дійшли, а шкода, бо вони допомогли б вирішити багато проблем, які в той час мала його сім'я.

В Анконі відбувся футбольний матч між збірними польських і англійських військ. Перший матч поляки виграли з перевагою у два голи, а другий, як розповідали втаємничені, їм пропонували програти, аби вберегти престиж Великобританії, за що британці нібито обіцяли заплатити тисячу фунтів. Тодішнє польське командування проявило гонор і не прийняло цих умов. Матч відбувся за участю 100 тис. польських і англійських солдатів, генералітету, міської влади і цивільних осіб. Англійці виграли з перевагою в сім м'ячів, дозволивши полякам забити тільки гол престижу. Після закінчення матчу англійський генерал сказав, що, пропонуючи гроші за програшний матч, вони не хотіли купити чи випросити перемогу, а лише бажали зекономити кошти, пов'язані з доставкою найкращих гравців із території всієї Британської імперії, адже їхній авіапереліт коштував трохи більше.

2 жовтня 1946 р. – виїзд з Анкони, потім солдати через Фальконару і Рим дісталися Неаполя, де військо здало механізоване спорядження і важку зброю. Шкода було дивитися, як це спорядження під наглядом англійців знищували німецькі військовополонені.

31 жовтня 1946 р. польські солдати наважди покидали Неаполь. 1 листопада вони були на широті Сицилії, через два дні минули іспанські острови, Марокко, узбережжя Африки, Гібралтар, 4 листопада пройшли Порту, іспансько-португальський кордон, а 6 листопада добралися до Ліверпуля й Дубліна.

7 листопада 1946 р. зайшли в порт Глазго. Тут вони переночували в наметах. Близько полудня наступного дня пройшли ретельний митний контроль і з Глазго виїхали потягом до Кармазен, а потім вирушили автомобілями до таборів, звільнених американськими військами в Пемброці. Жерстяні бараки були добре оснащені. Докучали тільки безперестанний дощ і сирий холод. Найважливішою темою розмов було майбутнє. Місцеві не проявляли жодної

приятності. Однозначно, з них уже вистачило присутності чужого війська.

27 листопада 1946 р. їх перевели у Візібуш біля Хаверфордвеста до так само добре оснащеного табору. «Тут відносини з місцевим населенням були нормальними. Нас запрошували в паби та бари на «бомбу», щоправда за умови, що кожен платить сам за себе, і навіть до власних будинків». Досить незвично для поляків було пити розведену водою горілку маленькими ковтками. Солдати вважали, що це пов'язано з надзвичайною економністю англійців. Натомість поляки, які «сотку» пили одним ковтком, викликали в англійців подив і захват, а власники пабів остерігали перед наслідками можливого отруєння алкоголем. Час в Англії скрашувався участю в танцювальних забавах із платним буфетом.

Упродовж перебування поляків у Великобританії цю країну спіткала найлютіша зима століття. Випали глибокі сніги, а мороз та морський вітер дуже дошкуляли. Тоді загинули численні стада овець, які за нормальних умов увесь рік тримали просто неба або в загорожах із символічним дахом. Високі снігові замети, що сягали до двох метрів, відрізували залізничні та автомобільні сполучення між містами, зробивши неможливим постачання продуктів і промислових товарів. Були розірвані телефонні та високовольтні лінії. Їх потрібно було терміново ремонтувати. Польські солдати, як колись у битві за Англій, і тепер взяли активну участь у роботах, працюючи вдень і вночі, забувши всі прикраси, які часом на них тут звальювалися. Англійці у пресі дуже підкреслювали їхню самопожертву, але після того, як ситуація владналася, не забарилися нагадати, що місце поляків – у Польщі.

10 травня 1947 р., здавши спорядження і передавши обов'язки, Владислав Лехович попрощався зі співслуживцями і командирами та разом із групою солдатів поїхав до карантинного табору, у якому потрібно було перебувати до повернення на Батьківщину. Після карантину 5 червня вони виїхали до 95-го польського репатріаційного табору у Стюартоні, де й очікували на корабель до Польщі. У цьому таборі він зустрів поручника Антонія Ковала, який там тимчасово працював. Він і його брат, Ян Коваль, офіцер дійсної служби, залишилися в Англії.

22 червня 1947 р. Владислав Лехович був уже у відкритому морі і плів кораблем до Гданська. У Гданську грав військовий оркестр, їх вітали натовпи родичів і мешканців міста. Гордість розпирила серце. Ніхто не соромився сліз. Митний контроль і репатріаційні формальності здійснили 24 червня, і наступного дня кожен отримав посвідчення, яке надавало право проїзду залізницею до своїх рідних сіл і міст. Разом із ним верталися товариші по службі Юзеф Уберман із Дембова та моряк Роман Качмаж із Пшеворська. Подорож із Гданська до Пшеворська тривала два дні з пересадками.

Відколи Владислав Лехович покинув домівку в 1939 р., він повернувся до неї через сім років, чотири місяці і три дні. Єдиним відшкодуванням за всі ці роки були нагороди: Хрест Хоробрих (наказ № 98/44 від 4.09.1944), Хрест Монте-Кассіно (№ 40.755. L. dz. 3.504 від 26.07.1944), Медаль війська (посвідчення № 18.650, наказ 165/46), Зірка за війну 1939–1945, Зірка Італії 1939–1945 (наказ № 51/45 від 1.04.1946), британські Медаль за війну 1939–1945 і Медаль оборони 1939–1945 (наказ № 2.120/46 від 12.12.1946).

Після повернення в нього були труднощі з працевлаштуванням, Владислава кілька разів допитували. Врешті він знайшов роботу на цукрозаводі «Пшеворськ».

Мій дідусь, Владислав Лехович, син Вінцентія та Марії, народився 17 червня 1909 р. у Пшеворську. Він був одружений із Казимирою Мацевською. Помер 5 травня 1995 р. від інфаркту. Пochований на кладовищі в Пшеворську. Я завжди пам'ятаю його як про людину усміхнену і сповнену довіри до інших. Він багато разів повторював, що не вижив би, якби на своєму шляху не зустрів добрих людей. Дружина Казимира була не в захваті від його воєнних історій. Лише через багато років я зрозуміла, як їй було тяжко: вона в один момент залишилася сама з двома маленькими дітьми. Думаю, що вона, як, мабуть, усі жінки в ці важкі часи, була не меншою героїнею від свого чоловіка.

Спогади Владислава Леховича
опracowała Данута ВЕЛЬГОШ

На фото із сімейного архіву: 1. Владислав Лехович після війни. 2. Надгробок Владислава і Казимирі Леховичів на комунальному кладовищі у Пшеворську.

Henryk Sienkiewicz – pisarz spełniony

Генрик Сенкевич – реалізований письменник

Henryk Sienkiewicz był czytany, był potrzebny, był tłumaczony na inne języki, był własnością narodu jako pisarz, który nie zapomniał o swoich korzeniach i pamiętał, że w jego sercu bije polskie serce.

Генрика Сенкевича читали, він був потрібний, його твори перекладали. Він належав народові як письменник, який не забув свого коріння і пам'ятав, що в його грудях б'ється польське серце.

W podziękowaniu za Nagrodę Nobla w 1905 r. Henryk Sienkiewicz powiedział: «[...] zaszczyt ten, cenny dla wszystkich, o ileż jeszcze cenniejszym być musi dla syna Polski!... Głoszono ją umarłą, a oto jeden z tysięcznych dowodów, że ona żyje!.. Głoszono ją niezdolną do myślenia i pracy, a oto dowód, że działa!.. Głoszono ją podbitą, a oto nowy dowód, że umie zwyciężać!»

Przez całe swoje życie twórca «Quo vadis» pamiętał o tym, że jest Polakiem i w ten trudny czas narodu bez państwa dawał nadzieję, pisał «ku pokrzepieniu serc», mówił, że Polacy potrafią się zjednoczyć, że jako naród są, żyją i mają wspaniałą przeszłość, która da im znowu wolność.

Krytykowano go jednak za bezkrytyczny stosunek wobec szlachty, za błędy i zafałszowanie historyczne, za konserwatyzm, za uproszczenia psychologiczne, sentymentalizm. Atakowali go Stanisław Brzozowski, Wacław Nałkowski i Witold Gombrowicz, który napisał w swoim «Dzienniku»: «Czytam Sienkiewicza. Dręcząca lektura. Mówimy: to dosyć kiepskie, i czytamy dalej. Powiadamy: ależ to taniocha – i nie możemy się oderwać. Wykrzykujemy: nieznośna opera! i czytamy w dalszym ciągu, urzeczeni. Potężny geniusz! – i nigdy chyba nie było tak pierwszorzędного pisarza drugorzędного. To Homer drugiej kategorii, to Dumas Ojciec pierwszej klasy. Trudno też w dziejach literatury o przykład podobnego oczarowania narodu, bardziej magicznego wpływu na wyobraźnię mas».

Ale wygrywał ze wszystkimi jednym: był czytany, był potrzebny, był tłumaczony na inne języki, był własnością narodu jako pisarz, który nie zapomniał o swoich korzeniach i pamiętał, że w jego sercu bije polskie serce.

Sienkiewicz studiował medycynę i prawo, ale potem zdecydował się na wydział filologiczno-historyczny. Został dziennikarzem. Pisał artykuły do gazet, podróżował do Ameryki Północnej i Afryki, skąd przysyłał bardzo ciekawe felietony. Wydał je potem w książkach «Listy z podróży do Ameryki» oraz «Listy z Afryki».

W swoich nowelach Henryk Sienkiewicz poruszył problem niedoli chłopów polskich, dzieci pokrzywdzonych przez los, ciężkie życie emigrantów polskich, ale też bardzo trudne warunki życia pod zaborami, szczególnie pruskim i rosyjskim.

Jego Trylogia «Ogniem i mieczem», «Potop» i «Pan Wołodyjowski» jest czytana do dziś. Została sfilmowana. Pamiętamy te filmy ze znakomitymi rolami Daniela Olbrychskiego i Tadeusza Łomnickiego.

Dla młodzieży polecić można jego powieść «W pustyni i w puszczy». Jest to opowieść o Stasiu i Nel, dwóch dzieci i ich przygodach w Afryce, w czasie powstania Mahdiego w Sudanie.

W roku 1900 Sienkiewicz dostał od narodu posiadłość w Oblęgorku. Dziś mieści się tam poświęcone mu muzeum. Wcześniej od anonimowego czytelnika otrzymał 15 tys. rubli i przekazał je na leczenie ludzi zarażonych gruźlicą.

Wszystkie miłości Sienkiewicza miały na imię Maria. Napisała o tym książkę Barbara Wachowicz zatytułowaną «Marie jego życia». Były to: Kellerówna, Szetkiewiczówna, Wołodkowiczów-

na, Radziejewska, Babska. Z Marią Babską przeżył ostatnie szczęśliwe lata swego życia.

Sienkiewicz angażował się w wiele akcji społecznych, między innymi w 1890 r. włączył się w organizację roku Mickiewiczowskiego. Zabiegał o stworzenie muzeum i postawienie pomnika Adama Mickiewicza w Warszawie. W 1889 r. ufundował stypendium im. Marii Sienkiewiczowej dla literatów żyjących w ciężkich warunkach materialnych.

Doprowadził do stworzenia sanatorium przeciwgruźliczego dla dzieci na Bystrem i kościół w Zakopanem. W Oblęgorku utworzył ochronkę dla dzieci. W 1905 r. był jednym z założycieli Towarzystwa Polskiej Macierzy Szkolnej. Został także członkiem Towarzystwa Tajnego Nauczania w Warszawie.

Zabierał głos w sprawach publicznych i politycznych, między innymi wielokrotnie występował przeciw pruskiej polityce germanizacyjnej. Był głosem narodu polskiego w okresie zaborów.

W 1905 r. w odpowiedzi na ankietę paryskiej gazety «Le Courrier Européen» Henryk Sienkiewicz napisał: «Należy miłować Ojczyznę nade wszystko i należy myśleć przede wszystkim o jej szczęściu. Ale jednocześnie pierwszym obowiązkiem prawdziwego patrioty jest czuć nad tym, by idea jego Ojczyzny nie tylko nie stanęła w przeciwieństwie do szczęścia ludzkości, lecz by się stała jedną z jego podstaw. Tylko w tych warunkach istnienie i rozwój Ojczyzny staną się sprawą, na której całej ludzkości zależy. Innymi słowy, hasłem wszystkich patriotów powinno być: przez Ojczyznę do ludzkości, nie zaś: dla Ojczyzny przeciw ludzkości».

Wiesław PISARSKI,
nauczyciel języka polskiego
skierowany do Łucka przez ORPEG

■ Powieści:

Trylogia: «Ogniem i mieczem», «Potop», «Pan Wołodyjowski»
«Quo vadis»
«Krzyżacy»
«W pustyni i w puszczy»

■ Nowele:

«Szkice węglem»
«Janko Muzykant»
«Z pamiętnika poznańskiego nauczyciela»
«Latarnik»
«Bartek Zwycięzca»
«Sachem»

■ Strony internetowe:

<http://www.noblisci.pl/1905-henryk-sienkiewicz/>
<https://culture.pl/pl/tworca/henryk-sienkiewicz>
<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Sienkiewicz-Henryk;3975002.html>
<https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/1113417,Henryk-Sienkiewicz-%E2%80%93-93-nobliscista-spod-strzech>

Dyktując za Nobeliwską premię w 1905 r., Henryk Senkeвич сказал: «[...] ця честь, цінна для всіх, наскільки ж цінною вона має бути для сина Польщі!.. Казали, що вона померла, а ось один із тисяч доказів того, що вона живе!.. Її називали нездатною до мислення і роботи, аж ось доказ того, що вона працює!.. Її оголошували скореною, а ось новий доказ, що вона може перемагати!»

Протягом усього життя автор «Quo vadis» пам'ятав про те, що він поляк, і в той важкий час для народу без держави давав надію, писав, щоб «укріпити серця», говорив, що поляки здатні об'єднатись, що вони як народ існують і мають чудове минуле, яке знову подарує їм свободу.

Однак його критикували за некритичне ставлення до шляхти, помилки та історичні фальсифікації, консервативність, психологічні спрощення, сентиментальність. Йому докоряли Станіслав Бжозовський, Вацлав Налковський та Вітольд Гомбрович, який написав у своєму «Щоденнику»: «Я читаю Сенкевича. Втомливе читиво. Ми кажемо «досить кепсько», але читаємо далі. Говоримо «яка дешевизна», але не можемо відірватися. Вигукуємо «нестерпна мелодрама!» і, зачаровані, продовжуємо читати. Потужний геній! І напевно, ніколи не було такого першокласного другорядного письменника. Це Гомер другої категорії, це Дюма-батько першого класу. У літературі складно знайти приклад подібного зачарування нації, більш магічного впливу на уяву народних мас».

Він перемагав усіх одним: його читали, він був потрібний, його твори перекладали. Він належав народові як письменник, який не забув свого коріння і пам'ятав, що в його грудях б'ється польське серце.

Сенкевич вивчав медицину та право, але потім зупинив свій вибір на філологічно-історичному факультеті. Він став журналістом. Писав статті в газети, їздив до Північної Америки та Африки, звідки слав цікаві фейлетони. Пізніше він опублікував їх у книгах «Листи з подорожі до Америки» та «Листи з Африки».

У своїх романах Генрик Сенкевич порушував проблеми знедолених польських селян, скривджених дітей, важкого життя польських емігрантів, а також писав про складні умови життя під окупацією, особливо прусською і російською.

Його трилогію «Вогнем і мечем», «Потоп» і «Пан Володийовський» читають до сьогодні. Її екранізували. Ми пам'ятаємо ці фільми завдяки чудовій грі Даніеля Ольбрихського і ТADEУША ЛОМНИЦЬКОГО.

Молоді можна порадити його повість «У пустелі та джунглях». Це історія про двох дітей, Стася і Нель, та їхні пригоди в Африці під час повстання Махді в Судані.

У 1900 р. Сенкевич отримав від народу маєток в Oblęgorku. Нині там діє музей, присвячений письменнику. Раніше він отримав від анонімного читача 15 тис. рублів і пожертвував їх на лікування хворих на туберкульоз.

Усіх жінок, яких кохав Сенкевич, звали Марія. Про це написала Барбара Вахович у кни-

зі «Марії його життя». Це були Марія Келлер, Марія Шеткевич, Марія Володкович, Марія Радзеевська та Марія Бабська. З Марією Бабською він прожив останні щасливі роки свого життя.

Сенкевич долучався до багатьох суспільних акцій, зокрема у 1890 р. узяв участь в організації року Міцкевича. Він прагнув створити музей і встановити пам'ятник Адаму Міцкевичу у Варшаві. У 1889 р. заснував стипендію імені Марії Сенкевич для письменників, які живуть у складних матеріальних умовах.

Він ініціював створення туберкульозного санаторію для дітей у Бистромі і церкви в Закопаному. В Oblęgorku заснував дитячий садок для бідних дітей. У 1905 р. був одним із засновників Товариства польської шкільної матиці. Став також членом Товариства таємного викладання у Варшаві.

Генрик Сенкевич коментував громадські та політичні справи, неодноразово виступав проти пруської політики германізації. Він був голосом польського народу під час окупації.

У 1905 р. у відповіді на анкету паризької газети «Le Courrier Européen» Генрик Сенкевич написав: «Потрібно любити Батьківщину понад усе, потрібно думати, перш за все, про її щастя. Але, в той же час, справжній патріот повинен слідкувати, щоб ідея його Батьківщини не тільки не суперечила частю людства, а й стала однією з його основ. Лише в таких умовах існування та розвитку Батьківщини стануть справою, важливою для людства. Іншими словами, гаслом всіх патріотів має бути: через Батьківщину до людства, а не для Батьківщини проти людства».

Веслав ПІСАРСЬКИЙ,
учитель польської мови,
скерований до Луцька організацією ORPEG

■ Романи:

Трилогія: «Вогнем і мечем», «Потоп», «Пан Володийовський»
«Quo vadis»
«Хрестоносці»
«У пустелі і джунглях»

■ Оповідання:

«Ескізи вугіллям»
«Янко Музикант»
«Зі щоденника познанського вчителя»
«Ліхтарник»
«Бартек-переможець»
«Сачем»

■ Сайти:

<http://www.noblisci.pl/1905-henryk-sienkiewicz/>
<https://culture.pl/pl/tworca/henryk-sienkiewicz>
<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Sienkiewicz-Henryk;3975002.html>
<https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/1113417,Henryk-Sienkiewicz-%E2%80%93-93-nobliscista-spod-strzech>

ПРАСА // РОБОТА

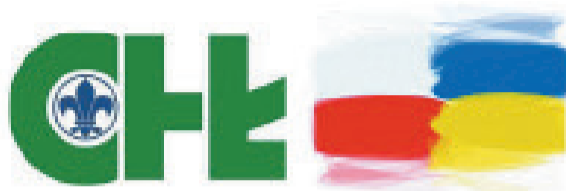
Вакансії Володимир-Волинського міськрайонного центру зайнятості

Посада	З/П	Вимоги / Роботодавець	Посада	З/П	Вимоги / Роботодавець	Посада	З/П	Вимоги / Роботодавець
Адміністратор	4 000	Врегулювання всіх ситуацій на барі, керування роботою офіціантів	Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	5 400	Проведення планово-попереджувальних ремонтів електричної частини обладнання, монтаж нових електромереж і обладнання	Мийник посуду	4 200	Миття посуду, столових приборів; прибирання залу; режим роботи: 7 днів працювати з 9.00 до 23.00; 7 днів вихідні
Акумуляторник	7 000	Проводити ремонт електрообладнання автомобілів, виконувати роботи з ремонту акумуляторів і акумуляторних батарей різних типів	Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування	4 000	Проводити ремонтні, монтажні і демонтажні роботи обладнання	Мийник посуду	3 723	Миття посуду, дотримання норм гігієни
Акумуляторник	4 000	Ремонт електрообладнання автомобілів	Завідувач господарства	3 800	Проводити нагляд за матеріально-технічним станом приміщень. Брати участь в узгодженні умов і складання договорів поставок з матеріально-технічного забезпечення установи	Налагоджувальник деревообробного устаткування	5 000	Знання будови різних деревообробних верстатів
Аналітик консолідованої інформації	10 000	Стратегічний аналіз, прогнозування зовнішнього середовища та внутрішнього стану підприємства, проведення аналітичних досліджень, оперативного обліку, підготовка та подання періодичної звітності, розробка аналітичних, довідкових та інших матеріалів, забезпечення підтримки баз даних, що містять аналітичну інформацію	Заступник начальника відділу	8 960	Заступник начальника управління відділу архітектури та будівництва; згідно посадової інструкції на конкурсній основі: 28.08.2018 року, подача документів до 26.08.2018	Обліковець	6 000	Вести облік товарів матеріальних цінностей, вести первинні бухгалтерські документи, приймати накладні
Бармен	4 000	Виготовлення напоїв, коктейлів, обслуговування клієнтів ресторану	Зоотехнік	9 000	Вирощування курчат бройлерів	Оброблювач птиці	10 000	Оброблення тушок птиці
Бармен	3 723	Знати рецептуру коктейлів, працювати в ресторані «Дружба», графік роботи: 3 дні працювати, 3 дні вихідні, з 12.00 до 24.00	Інспектор кредитний	3 723	Консультувати та видавати кредити як споживчі так і готівку	Оператор з уведення даних в ЕОМ (ОМ)	5 000	Здійснює виписку накладних, приймає заявки по телефону
Вантажник	3 723	Працювати в магазині «Маяк», графік роботи: з 9.00 до 18.00. Проводити розвантаження товару	Керуючий магазином	6 000	Навчати, інспектувати продавців, допомагати робити замовлення, вести роботу з постачальниками, аналізувати ринок та впливати на роботу всього магазину. Створювати акції, організовувати нові точки продажу	Оператор заправних станцій	3 723	Здійснювати заправку автомобілів. Вести облік надходження та витрат паливо-мастильних матеріалів
Вантажник	7 500	Завантаження і розвантаження готової продукції	Кореспондент	3 800	Забезпечувати редакцію видання оперативною та іншою актуальною інформацією. Відстежувати громадсько-політичні події, новини в галузі культури та мистецтва. Готувати текстовий матеріал	Оператор комп'ютерного набору	5 000	Вводить та редагує текст, оформляє його, виконує операції з базами даних на комп'ютерному устаткуванні, знати правила експлуатації комп'ютерної техніки
Водій автотранспортних засобів	5 215	Проводити перевезення вантажів та людей по місту	Кухар	5 000	Сервірувати стіл, зустрічати відвідувачів, знайти іти їх з меню, одержання замовлення, передача замовлень у гарячий і холодний цехи кухні	Офіціант	4 000	Обслуговування відвідувачів в ресторані, приймання замовлень
Водій автотранспортних засобів	4 100	Керування вантажним транспортом до 6 тонн	Кухар	6 000	Виготовлення піци згідно заданої рецептури	Офіціант	3 723	Працювати в ресторані «Дружба», графік роботи: 3 дні працювати, 3 дні вихідні, з 12.00 до 24.00
Водій автотранспортних засобів	5 500	Автомобіль ГАЗ-53 (асенізаційна машина), експлуатація каналізаційних мереж, відкачування стічних вод	Кухар	4 500	Знання технології та рецептури приготування суші	Офіціант	5 000	Обслуговування клієнтів, прийняття та видача замовлень
Водій автотранспортних засобів	5 000	Виконувати вимоги правил дорожнього руху, правил перевезень вантажів; контролювати правильність завантаження, розміщення та кріплення вантажів	Кухар	4 000	Знання рецептури приготування гарячих та холодних страв	Офіціант	3 750	Сервіровка столу, зустріч відвідувачів, знайомство їх з меню, одержання замовлення, передача замовлень у гарячий і холодний цехи кухні
Водій автотранспортних засобів	5 000	Керувати легковими, вантажними автомобілями всіх типів і марок	Кухонний робітник	3 723	Допоміжні роботи на кухні, дотримання санітарних норм	Офіціант	4 000	Знати види обслуговування споживачів та сервіровки столів, правила подавання страв та ціни на них
Водій автотранспортних засобів	3 750	Перевезення пасажирів згідно заданих маршрутів, дотримання правил дорожнього руху	Лікар ветеринарної медицини	8 000	Проведення лікувально-профілактичної роботи в період вирощування птиці	Підсобний робітник	10 000	Працювати робітником бригади відлову
Вчитель загальноосвітнього навчального закладу	3 723	Викладати математику у школі села Стенжаричі, звертатись за тел.: 096 7238942	Лікар-вірусолог	4 209	Проводити лабораторні дослідження з метою діагностики вірусних інфекцій	Помічник машиніста тепловоза	3 794	Готує тепловоз до роботи, перевіряє дію вузлів, механізмів, електричної та пневматичної схем тепловоза. Контролює роботу тепловоза, основних його частин і механізмів під час руху поїзда
Вчитель загальноосвітнього навчального закладу	1 600	Викладати біологію у школі села Стенжаричі, звертатись за тел.: 096 7238942	Лікар-рентгенолог	4 000	Проводити кваліфіковане рентгенологічне обстеження. Забезпечувати оформлення та надання висновків за результатами досліджень	Прасувальник	4 000	Прасування одягу. Вул. Луцька, 111 (приміщення лазні на другому поверсі), тел.: 096 3131665 або 093 5292790
Головний механік	5 200	Забезпечує безперебійну і технічно правильну експлуатацію та надійну роботу устаткування, підвищення його змінності, утримання в працездатному стані з потрібним рівнем точності	Лікар-терапевт	7 000	Надання невідкладної допомоги хворим	Продавець непродовольчих товарів	3 723	Реалізація виробів, дотримання правил охорони праці
Готувач кормів (тваринництво)	6 000	Готує корми за рецептами. Запарює, варить, проводить гідротермічну обробку кормів	Машиніст автогрейдера	5 795	Проводити грейдкування та планування доріг та майданчиків	Продавець непродовольчих то-арів	6 000	Продавати канцелярські товари та дотримуватись правил охорони праці
Двірник	5 644	Підмітання вулиць міста, загрибання листя, в осінньо-зимовий період посипання та розчищення доріжок від снігу	Машиніст екскаватора одноковшового	4 310	Обслуговування й експлуатація екскаватора одноковшового, виконання земляних та навантажувальних робіт: влаштування траншей та котлованів, засипання ям та котлованів, навантаження сипучих матеріалів (грунту, гравію)	Продавець непродовольчих товарів	3 723	Показує товар, консультує щодо конструктивних особливостей окремих видів товарів, їх призначення, властивостей; продаж жалюзі, тел.: 063 4228445
Двірник	5 000	Прибирання закріпленої території	Машиніст крана автомобільного	5 703	Керувати автомобільним краном при виконанні робіт з навантаження, розвантаження, перевантаження та транспортування елементів, конструкцій, вантажів	Продавець непродовольчих то-арів	3 723	Торгівля товарами непродовольчої групи з лотка на ринку
Директор навчально-виховного закладу (середньої загальноосвітньої школи, спеціалізованої школи, гімназії)	4 690	Здійснює загальне керівництво всіма напрямками діяльності школи згідно її статуту та законодавства	Машиніст тепловоза	5 010	Керує тепловозом. Готує тепловоз до роботи, перевіряє дію вузлів, механізмів, електричної та пневматичної схем тепловоза. Контролює роботу тепловоза, основних його частин і механізмів під час руху поїзда	Продавець продовольчих товарів	3 723	Торгівля косметикою, парфумерією та побутовою хімією
Дорожній робітник	5 080	Обкошування зеленої зони по місту, вулиць, парків, скверів із застосуванням бензотримерів, газонокосарок	Машиніст холодильних установок	7 000	Працювати слюсарем по ремонту холодильного обладнання. Обслуговування та ремонт холодильних установок	Продавець продовольчих товарів	4 000	Продаж цигарок, пива, фасованих продуктів
Експерт	7 000	Проведення ветеринарно-експертних висновків	Механік	8 000	Забезпечує безперебійну роботу автотранспорту, виявляє причини несправності, проводить інструктажі	Продавець продовольчих товарів	3 723	Слідкувати за терміналами реалізації товарів, замовляти товар, слідкувати за чистотою в магазині. Тел.: 093 2184776 (Людмила Михайлівна)
Електрик дільниці	4 500	Знати роботи в галузі монтажу електрообладнання та електроустаткування внутрішніх та зовнішніх електромереж. Бажано мати водійське посвідчення категорій В, С	Механік	3 723	Відповідати за технічний стан транспортних засобів, забезпечувати контроль за своєчасним виходом на лінію транспортних засобів у технічному стані	Продавець продовольчих товарів	5 050	Торгівля кавою та продуктами харчування на ринку
Електрик цеху	5 000	Підключення електроустаткування, участь у профілактичному і поточному ремонті електричного устаткування, ремонт і пошук несправностей при замиканні проводки				Продавець продовольчих товарів	4 000	Магазин «Околиця» (вул. Івана Мазепи, 32а), працювати з 9.00 до 21.00, готувати товари до продажу; перевіряти цілісність пакування; перебирати, протирати, забезпечувати наявність відповідно оформлених цінників
Електромонтер з ремонту повітряних ліній електропередачі	5 080	Обслуговує освітлювальні електроустановки, замінює лампи вуличного освітлення				Продавець продовольчих товарів	3 925	Магазин «Заграва», торгівля фасованою та нефасованою продукцією
						Продавець-консультант	3 925	Приймання і реалізація товарів, консультування покупців щодо покупки товарів будівельної групи, працювати в магазині «Пан-буд»
						Сестра медична	7 000	Надавати швидко невідкладну допомогу

Окрім того, є багато інших вакансій.
За додатковою інформацією
звертатися за адресою:

м. Володимир-Волинський, вул. Устилузька, 17,
тел.: (332) 2-46-56, 2-05-26

**Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Łódzka oraz Centrum Dialogu Kostiuchnówka
zapraszają na uroczystości
z okazji Stulecia odzyskania przez Polskę Niepodległości,
Roku Harcerstwa oraz 20-lecia harcerskiej służby na Wschodzie,
które odbędą się 24–25 sierpnia
we wsi Kostiuchnówka na Wołyniu**

ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO CHORAĞIEW ŁÓDZKA
CENTRUM DIALOGU KOSTIUCHNÓWKA

**Stulecie Odzyskania
Niepodległości
Rok Harcerstwa**

**20-lecie Harcerskiej Służby
na Wschodzie**

Projekt współfinansowany w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą za pośrednictwem Fundacji «Wolność i Demokracja»

